

bibban

FINLANDS SVENSKA BIBLIOTEKSFÖRENINGIS MEDLEMSTIDNING NR 1/2015

mångfald

RIKSDAGSVALET MINERVA

Vill du sitta i styrelsen?

Fråga inte vad föreningen kan göra för dig utan vad du kan göra för föreningen! Nya krafter behövs till styrelsen.

Nu har du chansen att anmäla ditt intresse eller ge förslag på personer till styrelsen 2016–2017.

Tag kontakt med valberedningen:

annamaria.malm@biblioteken.fi

ellinor.hjerpe@gmail.com

isabel.johansson@tritonias.fi

Innehåll

4. Notiser
7. Det demokratiska biblioteket
9. Bibliotek för alla
10. Queer – att flyta omkring i begreppspoolen
12. Minoriteternas bibliotek
14. MINERVA
15. Biblioteksteserna 2015
16. Utfrågning av riksdagskandidaterna
25. Bibliotek är (också) politik
26. Meröppet i Ingå
28. Samarbete med Cyperns biblioteksförning
30. Ellens bibliotek
31. Händelsekalender

Bibban

är Finlands svenska biblioteksförnings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. Bibban publiceras även på www.fsbfi.fi.

Chefredaktör

Lisa Nylund (bibban@fsbf.fi)

Redaktörer

Monica Borg-Sunabacka

Jolanda Tirkkonen

Martin Ginstrom

Ansvarig utgivare

Christian Nelson (ordf.)

ISSN

1459-5044

Layout

Mattias Wikström/Tigerbyte

Tryckeri

Forsberg, Jakobstad

Prenumerationspriser

För icke-medlemmar i Finland 35 €/år

och i utlandet 45 €/år.

Annonser

Vill du annonsera i Bibban? Hör i så fall

av dig till bibban@fsbf.fi.

Annonspriiser: bakpärm 350 €,

helsida 300 €, halvsida 200 €,

fjärdedelsida 150 €.

Material

Material levereras enklast per e-post till

bibban@fsbf.fi.

Redaktionen förbehåller sig rätten

att redigera text och bilder före

publikation och ansvarar ej för

returering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlem 25 €

Studerande, arbetslösa, pensionärer,

moderskaps- och vårdlediga 10 €

Kontouppgifter

IBAN: FI1280001270200513

BIC: DABAFIHH

Referensnummer: 30 050 15

Betalarens namn bör vara samma som

medlemmens.

Adressändringar

Meddelas per e-post till Helena

Andersson, medlem@fsbf.fi

Webbplats

www.fsbfi.fi

Biblioteken främjar demokratin

I vår är det åter dags för riksdagsval. I dessa ekonomiskt utmanande tider då det måste sparas på så gott som alla håll är det viktigt att lyfta fram den service som biblioteken ger. I det här numret av *Bibban* har vi ställt en rad aktuella biblioteksfrågor till ett antal riksdagskandidater. Det är glädjande att alla de kandidater som besvarat våra frågor tycker att biblioteken är viktiga. Samtidigt visar kandidaternas svar att vi inom biblioteksbranschen måste jobba ännu hårdare för att synliggöra biblioteksfrågorna på den politiska agendan. Vi behöver lyfta fram bibliotekens unika roll som en demokratisk grundpelare i samhället.

Den här uppgiften för biblioteken försvinner under inga omständigheter i och med att allt mera av informationen blir tillgänglig på nätet – snarare tvärtom. En stor del av den digitala informationen är inte fritt tillgänglig – även i framtiden har biblioteken en viktig uppgift i att bereda alla medborgare en jämlik tillgång till information. I den digitala världen med allt mer individuellt anpassade tjänster och flöden riskerar vi alla hamna i vår egen digitala bubbla. Biblioteken borde vara en motvikt till detta – ett slags informationstorg där olika synpunkter, åsikter och upplevelser kan mötas.

I många av kandidaternas

svar kan man skönja en åsikt om att biblioteken kan utvecklas på det digitala området om bara bibliotekspersonalen har den vilja och kunskap som behövs. Det är klart att bibliotekspersonalen är i en nyckelroll – men det är viktigt att lyfta fram att det också behöver finnas en grund att jobba utifrån. För att kunna utveckla servicen behövs hos beslutsfattarna på såväl nationell som lokal nivå en insikt i bibliotekens fundamentala demokratiska funktion. Biblioteken behöver en tillräcklig finansiering som ger möjlighet att upprätthålla den traditionella biblioteksservicen men också utveckla servicen att motsvara de nya behov som uppstår.

För att biblioteken skall kunna ge alla finländare en jämlik tillgång till e-böcker på samma sätt som pappersböcker, och därmed även i framtiden kunna utföra sitt demokratiska grunduppdrag, måste bibliotekens möjlighet att erbjuda e-böcker och annat elektroniskt material tryggas. En situation där förlagen helt kan styra vilka böcker som tillgängliggörs till bibliotek är inte förenlig med bibliotekens grundläggande uppdrag. Naturligtvis måste det även kunna finnas en marknad för e-böcker och förlagen måste få sina kostnader täckta. Överenskommelserna mellan förlagen och biblioteken måste ske

Christian Nelson

Ordförande för FSBF.

på rimliga grunder. Biblioteken skall också i framtiden kunna välja hur samlingarna byggs upp – oavsett om det gäller de tryckta eller de elektroniska samlingarna. För att detta skall vara möjligt behövs det motsvarande undantag för biblioteken i upphovsrättslagstiftningen för e-böckerna som det idag finns för de tryckta böckerna. Det om något är en politisk fråga!

Ta del av kandidaternas svar inne i tidningen. Lyft upp biblioteken på dagordningen i olika sammanhang och framhåll bibliotekens viktiga roll i samhället. Diskutera biblioteksfrågor med dina riksdagskandidater men naturligtvis även med dina lokalpolitiker! Visa ditt stöd för biblioteken, t.ex. genom att stöda Minervas kampanj Bibliotekspartiet.

FSBF 2015

Styrelsen

Andersson, Helena (SFS)

Ansvarig för medlemsregistret

Servicechef,

Esbo stadsbibliotek

helena.andersson@espo.fi

Byskata-Ahlskog, Mikaela (ÖS)

mbyskata@gmail.com

Borg-Sunabacka, Monica (ÖS)

Avdelningschef,

Stadsbiblioteket i Jakobstad

monica.borg-sunabacka@jakobstad.fi

Höglund, Eva (SFS)

Sekreterare

Bibliotekarie,

Åbo Akademi bibliotek

eva.hoglund@abo.fi

Johansson, Isabel (ÖS)

Kassör (utom styrelsen)

bibliotekssekreterare, Tritonia

isabel.johansson@tritonia.fi

Kronqvist-Berg, Maria

Vik, bibliotekschef

Malax kommunbibliotek

maria.kronqvist-berg@malax.fi

Muurinen, Lisbet (SFS)

Vice ordförande

Informatiker, Vanda stadsbibliotek

lisbet.muurinen@vantaa.fi

Nelson, Christian

ordförande, informatiker, Tritonia

christian.nelson@fsbf.fi

Tel. 044 761 2674

Suppleanter

Ginstrom, Martin (su/Andersson)

Bibliotekarie,

Svenska litteratursällskapets bibliotek

martin.ginstrom@sls.fi

Nylund, Lisa (su/Muurinen)

Barnbibliotekarie,

Raseborgs stadsbibliotek

lisa.nylund@raseborg.fi

Sandström, Marina

(su/Borg-Sunabacka)

Bibliotekschef,

Vörå kommunbibliotek

marina.sandstrom@vora.fi

Seitamaa-Svenns, Sari

(su/Kronqvist-Berg)

Bibliotekschef,

Korsholms kommunbibliotek

sari.seitamaa-svenns@korsholm.fi

Sågfors, Lena (su/Byskata-Ahlskog)

Pedagogisk informatiker,

Vasa stadsbibliotek

– landskapsbibliotek

lena.sagfors@vaasa.fi

Tirkkonen, Jolanda (su/Höglund)

Bibliotekarie,

Pargas stadsbibliotek

jolanda.tirkkonen@pargas.fi

Södra Finlands sektion (SFS)

Ordförande: Lisbet Muurinen

Sekreterare: Jolanda Tirkkonen

Österbottenska sektionen (ÖS)

Ordförande: Monica Borg-Sunabacka

Sekreterare: Maria Kronqvist-Berg

Svensk biblioteksörening 100 år

I början av 1900-talet grundades i alla de nordiska länderna föreningar som på ett nationellt plan skulle verka för biblioteksväsendets utveckling. I Sverige bildades Sveriges Allmänna Biblioteksörening 1915 och Svenska Bibliotekariesamfundet 1921. De två föreningarna gick år 2000 samman i Svensk biblioteksörening som i år firar sitt jubileumsår.

Vid bildandet 1915 uppställde Sveriges Allmänna Biblioteksörening en lista på önskemål: handbok för biblioteksstyrelser och biblioteksföreståndare, ett bibliotek i Stockholm, ett folk- och ett skolbibliotek i varje kommun, bibliotek vid realskolor, arbetsplatser och sjukvårdsanstalter, vandringsbibliotek på handelsfartyg, lotsstationer och fyrplatser. Många av dessa krav förverkligades. Under hundra år har villkoren för olika slags bibliotek, anställningar, resurser och utveckling av ny teknik

liksom nya media genomgått starka förändringar som har påverkat föreningens arbete. En röd tråd i föreningens uppdrag har ändå alltid varit synen på biblioteket som demokratisk kraft, dvs. allas lika rätt till tillgång till information. Det gällde Sveriges industrialisering lika väl som dagens mångkulturella samhälle.

Valfrid Palmgrens ord i biblioteksutredningen 1911 att allmänna avgiftsfria bibliotek är "en oskattbar betydelse som kulturbärare af högsta rang" gäller fortfarande. Som ett exempel från senare år på föreningens uppgift som intressebevakare för biblioteksväsendet kan man nämna Sveriges bibliotekslag från 1996 som reviderades 2013. Under lagberedningen var Svensk biblioteksörening mycket aktiv. Svensk biblioteksörening samlar medlemmar från folkbibliotek, skolbibliotek,

SVENSK BIBLIOTEKSÖRENING

forskningsbibliotek, myndighetsbibliotek och organisationsbibliotek. Också internationellt samarbete blir allt viktigare, och kontakterna till

bl.a. Finlands svenska biblioteksörening har under åren varit många och täta.

FSBF gratulerar den aktiva hundraåringen! **M.G.**

CELIA

▲ Rauha Maarno tar över efter Sinikka Sipilä i Finlands biblioteksörening.

Ny verksamhetsledare för biblioteksöreningen

Styrelsen för Finlands biblioteksörening har valt FM Rauha Maarno som efterträdare till nuvarande verksamhetsledare och IFLA-ordförande Sinikka Sipilä, som går i pension hösten 2015. Maarno inleder sitt uppdrag 1.8.2015.

Maarno leder för närvarande specialbiblioteket Celas projekt Bibliotek åt alla, som syftar till att göra talböcker till en del av de allmänna bibliotekens service. Hon är tjänstledig från sitt jobb som webbredaktör för Hel-Met.fi, webbplatsen för huvudstadsregionens bibliotek.

"I mitt nuvarande jobb har jag märkt vilken betydelse bib-

lioteket kan ha för att skapa jämlikhet i samhället. Som verksamhetsledare för biblioteksöreningen vill jag vara med och skapa bättre verksamhetsförutsättningar för biblioteken och den vägen bättre service för kunderna," säger Maarno.

Jukka Relander, ordförande för Finlands biblioteksörening: "Verksamhetsledaren har den bästa överblicken över branschen och får följa med biblioteksfältets snabba förändring på nära håll samt vara med och kämpa för resurser åt vår mest älskade samhällstjänst. Det finns mycket arbete att göra och det är intressant och utmanande." **L.N.**

JOHANNES BERG

Ny i styrelsen

Jag heter Maria Kronqvist-Berg och är ny i styrelsen. Sedan hösten 2013 är jag vikarierande bibliotekschef i Malax kommun och jobbar även 20 procent för Fredrikas nya webbportal. Jag har studerat informationsvetenskap vid Åbo Akademi och blev magister 2007. Jag fortsatte att forska vid ämnet efteråt och min doktorsavhandling, *Social media and public libraries*, blev klar på våren 2014. Det händer sig ännu att jag skriver artiklar och presenterar min forskning på konferenser och liknande. Under studietiden hann jag

praktisera vid Korsnäs bibliotek och vetenskapliga biblioteket Tritonia. Jag har också varit konferenssekreterare för FSBF:s årskonferens då den ordnades i Korsnäs och på så sätt fick jag också bekanta mig närmare med föreningen. Jag ser fram emot att nu bli mer aktiv i föreningen som erbjuder en chans att fokusera på det fina och viktiga med bibliotek. Jag tycker så mycket om att jobba för bibliotek att det lätt går ut över min fritid, men största delen av den ägnar jag ändå åt mina barn och hemmaliv i Södra Vallgrund.

Hattjakt i Jakobstad

Vad är en hatt? I Jakobstad har barngrupper i åldern 6-8 år funderat kring frågan innan de gett sig av på hattjakt i biblioteket. Under oktober månad genomfördes Hattjakten och hattmakare Silfverbergs cylindrhattar och redskap fanns utställda i Jakobstads museums vitrin. Med stöd av Sven Nordqvists bilderbok *Hattjakten* fick barnen höra om morfar som vaknade en morgon och konstaterade att hans hatt var försvunnen. Det var hunden Blixten som påminde honom om att han varit inne på bibban med sina barnbarn Petter

och Lisa, så misstanken fanns att han kunde ha glömt hatten där. Morfar ville förstås ha sin hatt tillbaka! Det fanns förvånansvärt många kvarglömda hattar i biblioteket, alla med ett litet meddelande om var morfar rört sig. Besöket avslutades i sagorummet med högläsning av *Hattjakten*.

Under orienteringen fick barnen lära sig var bilderböcker, serietidningar, hundböcker, vuxenromaner, lånedisk och tidningsläsesal finns i biblioteket.

Idé och koncept kommer från Nykarleby stadsbibliotek. **M.B.-S.**

JAKOBSTADS BIBLIOTEK

▲ Tänk om någon av bibbaterna har lånat hans hatt!?

Läshunden Molly

Besökare i Övermalax bibliotek har möjlighet att träffa läshunden Molly och under våren turnerar Molly också runt till skolor i Malax.

Helena Österblad,
Maria Kronqvist-Berg,
Malax kommunbibliotek

Idén med läshundar kommer ursprungligen från USA, där det i dag finns över 2000 hundar för lästerapi. Numera har fenomenet spridit sig över hela världen och även i Finland finns det många läshundar. En läshund är en slags terapihund som genom sin närvaro kan främja barns läsutveckling. Hunden bidrar med lugn och trygghet i ofta stressiga miljöer med förhoppning om att elevens koncentration förmåga, och därmed även

läsförmågan, förbättras. Hundarna har också en positiv inverkan på barnens förmåga att uppträda och att läsa högt inför andra.

I Malax är afghanen Molly läshund och hon beskrivs som en mycket snäll och folkvänlig hund av sin ägare Helena Österblad som är biblioteksfunktionär i Övermalax bibliotek. Helena hörde först om läshundarna via TV och tyckte det var en rolig idé och en möjlighet att kombinera två av sina intressen: hundar och läsning. Under hösten var Molly med Helena i biblioteket varannan torsdag och Molly har nu en stadig ström med barn som kommer och hälsar på henne. Ibland läser de, ibland sjunger de för henne, ibland ritar de av henne och ibland vill de bara kramas och gosa med henne, eller gå ut och gå med henne. Det har

MALAX KOMMUNBIBLIOTEK

▲ Ett par skolelever läser högt för Molly.

t.o.m. hänt sig att barnen övergett sin vanliga datortid för att istället sitta och umgås med Molly. I Övermalax har Molly blivit mera som en bibliotekshund och förhoppningsvis börjar många av barnen förknippa biblioteket med Molly, som alltid är lika glad när de kommer och hälsar på.

Nu i vår har Molly varit och

ska ännu på skolbesök i kommunen. Många av skoleleverna är väldigt förtjusta i henne och hon gör lässtunderna till något alldeles speciellt som eleverna minns länge. Molly känns numera som en kollega till oss i personalen och hon har också blivit något av en kändis i kommunen, åtminstone bland skoleleverna.

SVENSKA NU

Utställningen Svenskt i Finland

Svenska Nu / Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland har i samarbete med Svenska litteratursällskapet i Finland producerat den flyttbara utställningen Svenskt i Finland: Bilderna berättar – så har svenskbygden förändrats. Utställningen presenterar i text och bild den samhälleliga utvecklingen på några utvalda or-

ter, med fokus på förändringar i näringsliv, demografi, landskap och språkförhållanden. Innehållet är anpassat till grundskolans och gymnasiet läroplan. Utställningen består av två dukar samt pedagogiskt material och lärarhandledning för olika nivåer inom historie- och språkundervisningen. Utom för skolor passar utställningen

också för bibliotek, inte minst på finskspråkiga orter som en visuell inkörsport till svenskbygdernas historia. Manus är av Andreas Granberg och den grafiska designen av Osmo Leppälä. Utställningen kan kostnadsfritt bokas på hemsidan för Svenska Nu, www.svenskanu.fi. **M.G.**

Barnbiblioteksträffen i södra Finland arrangeras detta år i Kyrksläatts bibliotek, Kyrktorget 1, tisdag 24 mars kl. 9.30–15.30.

I programmet medverkar läsambassadören Katarina von Numers-Ekman, som presenterades i förra numret av *Bibban*. Vi får också höra om lokala projekt och satsningar samt dela med oss av våra bästa boktips. Tag med en bok från fjolåret som gjorde dig glad, upprörd eller ledsen och presentera den med några ord. Det bjuds på kaffe och inspirerande diskussioner!

Träffen arrangeras av Borgå stadsbibliotek – Nylands landskapsbibliotek, Regionförvaltningsverket och Kyrksläatts bibliotek.

Välkommen! **L.N.**

Rita Paqvalén

Det demokratiska biblioteket

Ett av min barndoms viktigaste rum var biblioteket.

Vi, som vuxit upp bland böckerna på ett bibliotek, vet att böcker och texter visserligen inte kan ersätta mänskliga kontakter, men att de definitivt bjuder in till nya världar och nya möten – till rum där man som läsare inte ifrågasätts. Men det är inte bara böckerna i sig, utan själva rummet, ett tyst och sinnligt tempel med ändlösa bokhyllor, konkreta bokryggar att smeka och en speciell doft.

Ibland har biblioteken varit min fristad, under andra perioder ett hem jag känt igen

”Biblioteken är kulturhus där de fysiska, sociala och kulturella trösklarna är allra lägst”

mig i. Under puberteten gav biblioteket mig vänner som inte svek och en plats som var trygg. Det var en plats för utforskandet av det egna jaget, där svar gavs på frågor jag varken vågade eller visste att jag ville ställa.

Biblioteken som föregångare

Biblioteken ses ofta som föregångare i frågor gällande tillgänglighet och mångfald – och inte utan orsak. Biblioteken är kulturhus där de fysiska, sociala och kulturella trösklarna är allra lägst. De är neutrala platser som ofta är lätta att närma sig oberoende av etnicitet, ålder, religiös tillhörighet eller klass. Biblioteken finns överallt och där de inte finns, hittas ofta en biblioteksbus. I dag kan man dessutom få en hel del material elektroniskt, vilket också underlättar deras tillgänglighet.

Det är lätt att bli lyrisk, men kanske just därför är det viktigt att stanna upp och utvärdera biblioteken. Hur tillgängliga är de

▲ Kultur för allas verksamhetsledare **Rita Paqvalén**.

AURA LINNAPUOMI

fysiska lokalerna, nätsidorna och hur väl iakttar biblioteken de behov som flerspråkighet och olika funktionshinder eller identiteter för med sig? Är alla bibliotek verkligen öppna för alla och vilka signaler skickar biblioteken ut till sina besökare?

Bibliotekets betydelse för barn och unga kan inte överskattas – oberoende om det handlar om deras väg som läsare och erövrandet av ett eget, starkt språk eller om deras identitetssträvan. Det är därför extra viktigt

att biblioteken ser till att hela personalen är normkritiskt skolad, att de kan bemöta unga oavsett språk, funktionsförmåga eller köns- och sexuell identitet och att de kan tipsa om verk som tar samhällets mångfald i beaktande, som är lättlästa och skrivna på olika språk eller som bryter mot heteronormen.

Stöd i tillgänglighetsfrågor

En del frågor gällande tillgänglighet och mångfald är redan en vardag på många

bibliotek, andra är kanske mer okända. Oberoende var på skalan av tillgänglighet biblioteken befinner sig, delar de samma utgångspunkt: en fungerande tillgänglighet kan endast uppnås genom ett normkritiskt tänk samt kunskap och redskap för att förstå och kunna åtgärda brister i tillgängligheten.

Jag företräder servicen Kultur för alla, en statligt understödd organisation vars uppgift är att främja tillgänglighet och mångfald på konst- och kulturfältet nationellt. Servicen drivs av föreningen För kultur på lika villkor rf (Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry) till vilken Finlands biblioteksförning även hör. Kultur för alla stöder konst- och kulturaktörer genom att bland annat erbjuda olika former av gratismaterial (t.ex. guider, undersökningar, checklistor och en symbolbank), handledning, kurser och seminarier med tips om och konkreta modeller för hur konst- och kulturfältet kan göras tillgängligt och relevant för olika slags publik och konstnärer. Just nu har vi biblioteken som speciell fokus för vår verksamhet och håller bland annat på att utarbeta en checklista för biblioteken tillsammans med Celia, Esbo och Helsingfors stadsbibliotek, Finlands Biblioteksförning, Finlands dövas förbund, Kommunförbundet och Selkokeskus. Vi samarbetar även med Esbo stadsbibliotek och bibliotekskonsulten Päivi Jokitalo kring olika frågor relaterade till köns- och sexuella minoriteter. Vi stöder gärna enskilda bibliotek i frågor gällande tillgänglighet och mångfald, och välkomnar samarbete i olika former kring dessa teman!

Från systembevarande till systemförändrande

Vi på Kultur för alla ser tillgänglighet som ett medel och ett första steg att göra biblioteken öppna för alla. Att främja tillgänglighet handlar om att ta bort onödiga konkreta och abstrakta trösklar som hindrar olika grupper från att delta i kulturlivet. Det kan handla om att introducera tillgänglighetslösningar i den byggda miljön såsom hissar, trapphissar, tillgängliga toaletter, servicediskar i olika nivåer och stolar med karmar, om att göra kommunikationen tillgänglig både till form, teknik och innehåll, eller om att på olika sätt stöda olika gruppers och individers deltagande.

Men för att biblioteken verkligen ska vara de föregångare i öppenhet som de i många fall är behövs även ett medvetet arbete för

▲ Samisk språk-och-kultur-väska för barn, samiska biblioteket i Enare.

”För att vi ska kunna göra biblioteket öppet och inkluderande måste vi också vara beredda att gå utanför det invanda”

delaktighet och inkludering. Det handlar om att ge alla – både biblioteksbesökarna och personalen – en möjlighet att delta i och påverka de processer och beslut som berör den egna livs- och arbetssituationen, bibliotekens olika verksamhetsformer och samlingarnas innehåll. Det gäller inte minst tillgänglighetsarbetet: den tilltänkta besökaren vet oftast bäst vilka lösningar som fungerar för hen! Och det handlar om att se till att bibliotekets personal speglar den mångfald samhället utgörs av – på organisationens olika nivåer.

Det normkritiska tänket och tillgänglighetsarbetet är inte något som man adderar och lägger till när allt annat är klart, utan

de bör vara en integrerad del av vardagen, av planeringen och förverkligandet av all verksamhet. För att vi ska kunna göra biblioteket öppet och inkluderande måste vi också vara beredda att gå utanför det invanda, rucka på normer och rutiner samt dela med oss. Vi måste gå från att vara systembevarande till att bli systemförändrande. Vi måste skifta fokus från att uppmärksamma det som skiljer dom från oss till att fokusera oss och våra outtalade värderingar, normer och attityder. Vem och vilka är vår verksamhets utgångspunkt och hur kan vi förändra denna utgångspunkt i en mer tillgänglig och inkluderande riktning.

Rita Paqvalén är litteraturvetare och verksamhetsledare på servicen Kultur för alla. Mer info om Kultur för allas verksamhet hittar du på hemsidan www.kulturforalla.fi.

Läs mer

Jokitalo, Päivi, 2014, ”Näkymättömästi näkyväksi: palveleeko kirjasto HL-BTI-asiakkaita?”: http://www.kulttuuriakaikille.info/saavutettavuus_tietopaketti_ja_opaat_kirjastot
Paqvalén, Rita, 2014, ”Bibliotek med queera förtecken”: <http://www.ny-tid.fi/2014/09/bibliotek-med-queera-fortecken/>

Material kring tillgänglighet, mångfald och bibliotek på Kultur för allas hemsidor: <http://www.kulttuuriakaikille.fi/>

Margit Westerlund

Bibliotek för alla

Nykarleby bibliotek har satsat stort på service för kunder med särskilda behov och samarbete med bland andra specialyrkesskolan Optima och Celia. Biblioteket har också fått stöd för att köpa hjälpmedel.

Eftersom det i Nykarleby funnits utbildning på andra stadiet för elever med speciella behov alltsedan 1980-talet samt för närvarande tre boenden och arbetscentral för personer med utvecklingsstörning, har det fallit sig naturligt att också biblioteket strävat efter att beakta deras behov av utbud och tjänster. Vi har en specialsamling av handikapplitteratur och specialpedagogik, en stor samling lättläst för vuxna och en Äppelhylla enligt svensk modell för barn och självklart också samarbete med Celia och MTM (Myndigheten för tillgängliga media i Sverige). Vi var också först ut med en Dateropunkt utanför Vasa. Våra specialsamlingar hittar man mera information om via vår hemsida, se Utbud & tjänster www.fredrikabiblioteken.fi/nykarleby/utbudtjanster.

Tack vare extra statsstöd för projektet Funktionshindrade i biblioteket har vi kunnat skaffa läs-TV, digitala hörselhjälpmedel, DAISY-spelare, talsyntes m.m. för våra kunder. Nu ser vi bara fram emot ett nytt stadsbibliotek med ännu bättre fysiska förutsättningar för alla att ta del av våra tjänster!

Samarbeten

Som när det gäller all biblioteksservice finns det två honnörsord – samarbete och respekt. Vi behöver söka samarbete med de organisationer, föreningar och privatpersoner som behöver våra tjänster, både för att erbjuda vår service men också ta del av deras sakkunskap. Vårt biblioteksarbete behöver också kännetecknas av respekt för våra kunder, oberoende av deras ställning och livssituation.

Jag har redan nämnt några samarbetsparter. Av de ovannämnda är skolorna kanske lättast att nå. Det är en självklarhet för oss

▲ Nykarleby stadsbibliotek med Margit Westerlund på plats vid AKK-mässan i Academill i Vasa 2010.

att beakta elever med särskilda behov när vi presenterar biblioteket och bokpratar. Varje termin får biblioteket besök bl.a. av elever från Optima specialundervisning (tidigare Yrkesträningsskolan) för att de ska få lära känna biblioteket och få boktips precis som andra elever, med den skillnaden att vi då lägger fokus på att visa alternativa sätt att läsa (DAISY, böcker och filmer med teckenstöd, taktila bilderböcker m.m.). Vi har också vid ett par tillfällen deltagit i AKK-mässan på Academill i Vasa för att presentera våra tjänster. Det har varit värdefulla dagar där vi fått många tips och idéer och knutit värdefulla kontakter. (AKK står för alternativ och kompletterande kommunikation).

Finkänslighet och respekt

I kontakten med förståndshandikappade och personer med mentala problem är det extra viktigt att vara finkänslig och lyhörd. Då vi rekommenderar böcker utgår vi i första hand från kundens biologiska ålder för att inte nedvärdera livserfarenheten. Det kan förekomma att också en vuxen kund själv vill ha en lättläst barnbok men det är

i så fall kundens eget val som självfallet ska respekteras. Det är också viktigt att vara så konkret som möjligt i sin presentation och att vinnlägga sig om att förklara svåra ord och begrepp, återigen utan att nedvärdera deras sakkunskap och erfarenhet.

Under hösten 2014 hade vi på biblioteket förmånen att få presentera vårt bibliotek vid två viktiga tillfällen – friskvårdsdagen för seniorer 8.11 och för funktionshindrade 22.11. Dagarna hölls i Stjärnhallen i Nykarleby, vilket var viktigt för vår del eftersom vi då kunde ha ett pop up-bibliotek där vi kunde använda våra datatjänster som om vi varit i biblioteket. Under dessa dagar hade vi möjlighet att nå handikappgrupper och seniorer som annars inte varit medvetna om vad biblioteket kan erbjuda. Under friskvårdsdagen för funktionshindrade nådde vi speciellt synskadade och rörelsehindrade förutom förståndshandikappade. Även om personalen måste ställa upp en extra lördag såg vi detta som så värdefullt att vi gärna är med också i fortsättningen. Och pop up-biblioteket fungerade över förväntan, så vem vet vilka evenemang vi ännu dyker upp på!

▲ Pridetåget i Jakobstad 2014.

ALEXANDRA SVANBÄCK

Lisen Sundqvist

Queer

att flyta omkring i begreppspoolen

Bokstavsförkortningarna hbt och hbtqi dyker upp i allt fler sammanhang. Vad står dessa bokstäver för, vad är "queer" och framför allt, varför behöver vi på biblioteken ha koll på detta? Lisen Sundqvist reder ut begreppen.

När man börjar fundera på frågor om delaktighet och tillgänglighet i samband med kultur, kulturinstitutioner och olika evenemang, är de sexuella minoriteterna en grupp som brukar föras fram. Eftersom det handlar om en grupp som – liksom de andra: invandrare, rörelsehindrade eller seniorer t.ex. – är väldigt heterogen är det inte alltid lätt att veta vad det är för målgrupp man har att göra med.

Hbt är förkortningen som blev känd under 2000-talets början och byggdes senare på med flera bokstäver, vilket ökade förvirringen även för dem som lyckats lära sig att hbt står för homo-, bi- och transsexuella. Numera ser man både förkortningarna hbtq och hbtqi, ibland hbtqi. Idén med en förkortning är som bekant att den ska underlätta tillvaron på något sätt och även om man vet vilka ord de enskilda bokstäverna

står för är det inte alltid självklart vad de innebär.

Innan jag fortsätter med det queera q:et ska jag säga något kort om i:et som står för *intersexuell* och bland annat hör ihop med det faktum att det föds ett antal människor varje år vars könstillhörighet inte är klar, dvs. att ett barn inte genetiskt, hormonellt och/eller utgående ifrån könsorgan kan sägas vara en flicka eller en pojke.

Q:et står alltså för *queer* och den som titlade på tv någon gång runt år 2000 fick ta del av tv-serien *Queer as folk*, en brittisk tv-serie med bögetema som antagligen första gången gjorde ordet queer mera bekant. Queer as folk hänvisar till ett uttryck som används i norra England och lyder i sin helhet "there's nowt so queer as folk", vilket ungefär betyder att folk kan vara bra underliga ibland. Tv-seriens titel anspelar alltså både på den

lexikala betydelsen av queer som underlig, konstig, och homosexuell. Handlingen var inte speciellt originell: unga vackra människor festar och har mängder av lösa sexuella förbindelser, ingredienser som finns i de flesta tv-serier riktade till unga idag. Men det var första gången en hel tv-serie hade huvudpersoner och bipersoner som inte var heteron.

Vad betyder queer? Det är bara att konstatera att queer inte lätt låter sig definieras. Begreppet hör ihop med både en teoretisk, vetenskaplig tankegång och å andra sidan en betydelse som rör aktivism och handlingar. Sen finns det en mer vardaglig syn på queer som förknippas med identitet, att vara queer.

Krängligt? De flesta som använder ordet är överens om det. Nödvändigtvis går det inte att definiera och ringa in vad queer

är, utan det handlar om att ställa stereotypa synsätt och det man tar för givet på ända, speciellt vad gäller kön, sexualitet, makt och hierarkier. Begreppet står för en vilja att ifrågasätta och ställa sig utanför klara kategorier, det är gränsöverskridande till sin natur. Genom att gå emot normen, gör man det vanliga och normerande synligt. Och det som är synligt kan man prata om och ifrågasätta: vad är "normalt", finns det något annat sätt att göra saker på? Kläder hör till de områden som visar sig vara ett veritabelt minfält om man klär sig "fel". Alla vet att om Nisse kommer med en rosa skjorta på morbror Gunnars 80-årskalas höjs antagligen ett och annat ögonbryn, för att inte tala om när Stina väljer att ha läderbyxor och boots på samma tillställning.

Queer dök upp som ett nytt inslag i gay-aktivismens USA i början av 90-talet, man ville komma bort från ordet gay som ofta förknippades med en stereotyp bild av en fjollig, homosexuell man. Ordet gay användes från början om just män vilket gjorde att homosexuella kvinnor och bisexuella försvann någonstans ur bilden och blev marginaliserade.

Tanken med queer var dels att visa på en ny form av aktivism, där man inte bara inom homorörelsen ville vara glad (gay) och trevlig och dansa i fjäderboa i parader, utan att man ville arbeta för att förbättra homo- och bisexuella människors situation. Här är det viktigt att komma ihåg att hela 80-talet överskuggades av aidsepidemin och de rädslor och åtgärder som sedermera kom att riktas mot homosexuella män, t.ex. Jonas Gardells trilogi "Torka aldrig tårar utan handskar" beskriver villkoren bögarna levde – och dog – under på 80-talet.

Med begreppet queer ville man skapa ett slags paraply över de människor som inte kände sig hemma i heterosexualiteten, i könsstereotypierna eller i ett heteronormativt samhälle där man tar för givet att "alla" är heterosexuella. Queer blev ett sätt att ifrågasätta vad som är normalt, hur man får vara, vad man får vara, vad man får göra t.ex. när det gäller könsroller. Queer blev ett sätt att säga: jag passar inte in men jag har rätt att vara den jag är och jag har en plats i detta samhälle.

Queerteorin är inte en entydig teori men den har påverkat samhällsvetenskaper, historia, kulturämnen, och även andra, evidensbaserade forskningsområden som medicin. Först genom inriktningar som kvinnostudier och gender studies fick queerteorierna fotfäste.

Redan på 1960-talet höjdes röster i USA

för att historievetenskapen var väldigt androcentrisk, den handlade främst om västerländska män medan kvinnors plats i historieskrivningen var reducerad till några få biroller. De som ansågs höra till "lägre stående kulturer" och kanske hade annan hudfärg eller religion fick inta positionen som den Andre, det främmande, annorlunda.

**"Queer blev ett
sätt att säga: jag
passar inte in men
jag har rätt att
vara den jag är och
jag har en plats i
detta samhälle"**

Läkarvetenskapen som förknippas med noggranna och upprepningsbara tester och experiment visade sig inte alls vara objektiv och värderingsfri. En hel del medicinsk forskning har bedrivits med t.ex. beväringar som försöksgrupper och kvinnor ansågs ge icke tillförlitliga resultat bland annat för att deras hormoncykler påverkar resultaten. Fortfarande vet man mera om hjärt-

och kärlsjukdomar hos män än hos kvinnor, t.ex. inom akutvården kan man lättare diagnosticera en hjärtinfarkt hos en man än hos en kvinna. Queerteorin åstadkom ett vetenskapligt paradigmskifte och inom flera vetenskapliga fält började forskningsmetoderna granskas.

Idag finns det många skolor som arbetar med det som kallas normkritik eller normkritisk pedagogik. Man studerar vilka normer som påverkar vårt beteende, vad som händer om man bryter mot dem och hur de behöver förändras för att vi ska få ett samhälle där fler är delaktiga. Det som upplevs som fel eller avvikande från normen är inte det som ska korrigeras, utan det är normen som behöver göras om.

På ett relativt långt avstånd från den akademiska världen lever de flesta människor sina liv, och det går att kalla sig queer utan att för den skull vara inbiten queerteoretiker. Jag vill avsluta med ett citat som en man skrivit i en nätdiskussion där man funderat över vad queer är:

"Jag brukar kalla mig för queer även om många säkert tycker jag är homosexuell... obestämmd. Men jag gillar inte att dela in folk i »fack.« Är man gay så förväntas man vara fjollig, gilla rosa, lyssna på schlager och vara fåfång liksom... Jag vill inte dela in bögar o flator i stereotypa grupper lika väl som »manligt« och »kvinnligt« skapar bilder av hur män och kvinnor ska bete sig och se ut. För mig är vi individer och inte ett kön/läggning."

ALEXANDRA SVANBÄCK

▲ Jeppis Pride i Jakobstad 2014, Lisen Sundqvist med flaggan.

Junko Söderman

Minoriteternas bibliotek

Internationella biblioteket i Stockholm ser till att det finns biblioteksservice också på minoritetsspråk i Sverige. Dels har biblioteket ett eget bestånd och program, men hjälper också andra bibliotek att betjäna på många språk.

Internationella biblioteket (IB) i Stockholm öppnades i maj 2000 i nuvarande skepnad, dvs. både som ett bibliotek öppet för en mångspråkig befolkning och som en lånecentral med ansvar för kompletterande litteraturförsörjning av mångspråkiga medier för folkbibliotek i hela landet.

Organisatoriskt är biblioteket en del av Stockholms stadsbibliotek. Det har dock tre huvudmän: staten genom Kungliga biblioteket (KB), Stockholms läns landsting samt Stockholms stad.

En mångspråkig mötesplats

Biblioteket är det enda i sitt slag i Sverige och har en av Europas största samlingar av mångspråkig litteratur med sitt bestånd av 200 000 böcker på mer än 100 olika språk. Internationella biblioteket köper in medier på 60–70 språk per år. Språken som inte omfattas i samlingen är svenska och de andra nordiska språken, de nationella minoritetsspråken, engelska, franska och tyska. Besökare kan läsa ett 60-tal utländska tidningar och tidskrifter som IB prenumererar på. Dessutom finns det tillgång till ca 3 000 tidningar i fulltext, från 100 länder och på 60 olika språk via en databas. Med sitt lånekort når man databasen även hemifrån. Vi har också ett rikt bestånd av CD-skivor med musik från hela världen. På biblioteket arbetar 30 personer varav ca hälften har något

annat språk än svenska som modersmål.

IB är en spännande mötesplats för alla som är intresserade av språk och litteratur. Bibliotekets program sker på originalspråket och ofta i samarbete med föreningar, ambassader eller andra organisationer. Några exempel på program är sagostunder, språkcaféer, handledning i datoranvändning som vi kallar för ”digitala första hjälpen” och författarbesök. Under 2014–2015 pågår ett projekt under namnet Frizon som arrangeras i samarbete med Svenska PEN där fristadsförfattare möter sina läsare för att presentera och diskutera sitt skapande.

Ett annat projekt som vänder sig till hela landet är ”Internationella bibliotekets barnboksvecka”, då vi bjuder hit barnboksförfattare och illustratörer från olika länder. De besöker skolor och bibliotek runt om i Sverige under en vecka och håller föredrag och workshops. Barnboksveckan har arrangerats årligen sedan 2003 och är högt uppskattat.

Stödfunktion för folkbibliotek

Internationella bibliotekets lånecentral (IBLC) är sedan 2013 KB:s partner nationellt och dess roll har utvidgats genom åren till ett kompetenscenter gällande mångspråkiga media både för folk- och skolbibliotek i Sverige. Lånecentralen står fortfarande för kompletterande litteraturförsörjning så att landets folkbibliotek kan beställa såväl enstaka

böcker som depositioner. Hur vi kompletterar framgår i Central medieförsörjningsplan för mångspråkiga medier 2014, som har uppdaterats dels utifrån den nya bibliotekslagen samt utifrån vad de flesta bibliotek upplever som svårigheter när de arbetar med mångspråkiga medier. Allt mer insatser görs för att hjälpa biblioteken att bygga upp egna bestånd och att utveckla den mångspråkiga biblioteksverksamheten, vilket är i linje också med den nya bibliotekslagen.

De största svårigheterna som biblioteken anger är att kommunicera med låntagarna, att köpa in medier på mindre förekommande språk, att katalogisera samt att skaffa tillräcklig kunskap om olika litteraturområden. IB:s främsta verktyg för att ge stöd är den flerspråkiga webbplatsen, www.interbib.se som förnyades och lanserades 1 oktober 2014. I dagsläget är webbplatsen på åtta språk: svenska, arabiska, persiska, kinesiska, ryska, spanska, franska och engelska. Varje språk har sin egen ingångssida. Information om hur du använder biblioteket, katalogens sökskärm, katalogrubriker, kortfattad information om de sökta titlarna samt ”Mina sidor” är översatta till samtliga språk.

På webbplatsen finns länksamlingar som leder till fria e-resurser och samhällsinformation på olika språk och på lätt svenska. Länksamlingarna visar också vägen till information om olika språkområden och dess

litteratur. Under rubriken "För bibliotek" finns information från IBLIC, mallar och skyltar på många olika språk, tips på inköpsställen m.m. Allt fler genrer och ämnesord läggs in i katalogposterna för att underlätta sökning av relevanta titlar.

I uppdraget IB fått ingår katalogisering av mångspråkiga medier i den nationella katalogen LIBRIS så att biblioteken fritt kan importera posterna. Redan idag registrerar IB ca en tredjedel av sina nyförvärv i Libris. Målet är satt till hundra procent. För att bidra till att kompetensutveckla bibliotekspersonal medverkar IB kontinuerligt i bibliotekens studiedagar på regional nivå. Under hösten 2013 och våren 2014 gjorde flera ur IB:s personal en föreläsningsturné i olika län. I samband med Modersmålsdagen 21 februari i år arrangerar IB, tillsammans med stads- och regionbiblioteket, en studiedag om flerspråkighet på bibliotek och förskola. Dagen vänder sig till barnbibliotekarier, förskolepedagoger och till personal som jobbar med modersmålsstöd i förskolan.

Ett helt nytt uppdrag sedan 2013 är att utöka målgruppen för utvecklingsinsatser till att även innefatta gymnasiebibliotek. I november 2014 arrangerade Internationella biblioteket tillsammans med Myndigheten för tillgängliga medier en konferens för gymnasiebibliotekspersonal. Dessutom görs en kartläggning av gymnasiebibliote-

kens mångspråkiga verksamhet via en enkät. Resultatet blir ett viktigt redskap för hur vi kan utveckla vårt samarbete med gymnasiebiblioteken när det gäller konsultativt stöd, praktisk vägledning och kompetensutveckling. Ambitionen är att starta ett pilotprojekt under 2015.

Nordiskt samarbete

Förutom att det är gratis att beställa fjärrlån inom hela Norden finns det ett etablerat samarbete genom nätverket "Nordic Best Practice" där nationalbiblioteken från Danmark, Norge och Sverige samt Bibliotekscenter for Integration, Det Flerspråkliga Bibliotek vid Deichmanske Bibliotek och IB ingår. En gemensam konferens har arrangerats två gånger tidigare, i Köpenhamn och i Oslo. I år äger konferensen rum i Sverige

i samband med Botkyrka Internationella Bokmässan den 24 april.

Vi lever i ett allt mer globaliserat samhälle med människor som talar och läser på olika språk. Att tillgängliggöra medier på vars och ens modersmål är en självklar insats för att uppnå de demokratiska mål biblioteken har. För de många flyktingar som Sverige tar emot är det extra viktigt att de behåller sin identitet och sin kulturella bakgrund för att kunna lära sig ett nytt språk och lättare integreras i det nya samhället. IB fortsätter att stödja människors rätt till sina språk genom litteraturen och bistå biblioteken i detta arbete. Ett fördjupat samarbete med Finland är mycket välkommet!

Junko Söderman är utvecklingsledare för lånecentralsfrågor på Internationella biblioteket.

▲ Språktavlan.

▶ Internationella biblioteket i Stockholm.

Disa Svenskberg

MINERVA

PUBLIC DOMAIN

MINERVA är ett organ, som samlar ideella och fackliga biblioteksorganisationer till ett samarbete, för att synliggöra bibliotekens verkliga uppgifter och de krav som ställs på oss, som arbetar på bibliotek. Gruppen vill stärka biblioteksanställdas yrkesidentitet och bädla för en bättre utgångspunkt i löneförhandlingar, men driver inte biblioteksanställdas intressen i egentlig mening. Tanken är att påverka på beslutsfattare blir starkare om alla som jobbar i och för bibliotekssektorn ryter till tillsammans. Det nuvarande samarbetet började 2006 efter att sammanslagningen av alla biblioteksföreningar av olika orsaker hade visat sig omöjlig att genomföra.

För tillfället fungerar Jaakko Korpisaari från Akavan erityisalat som ordförande i gruppen. Tidigare ordförande har varit Sinikka Sipilä (Finlands biblioteksforening) och Satu Henttonen (Pardia). Alla deltagande föreningar har en representant i samarbetet. Från FSBF har undertecknad numera ersatts med föreningens vice ordförande Lisbet Muurinen.

Verksamheten har gått ut på seminarier, till vilka man inbjuder åtminstone en ”kän-

dis”, som drar publik. År 2010 lät sig ordförande Satu Henttonen intervjuas i samband med Finlands biblioteksforenings 100-årsjubileum. Minerva jobbar också för bibliotekens synlighet i massmedia. Inför statliga och kummunala val förs kampanjer för att uppmärksamma bibliotekens situation, så även i vår. Man kan läsa mer om Minerva och dess mål och strategi på adressen suomenkirjastoseura.fi/tietoa-seurasta/kumppanit/

Kampanjen inför årets riksdagsval är Kirjastopuolue – Bibliotekspartiet, som finns både på Facebook och på webbplatsen kirjastopuolue.fi. Förutom att vi vill ha många med, vill vi också knyta kända personer till ”partiet”. Målet är så klart att medvetandegöra väljarna, så att de tar med biblioteksfrågor i sitt funderande på riksdagskandidat och att de kommande beslutsfattarna i riksdagen inser den fulla betydelsen av bibliotek. På partisidorna finns de teser som skall föras fram i årets riksdagsval. Dessa teser kan var och en biblioteksanställd använda då hon/han diskuterar valet med andra eller besöker valtillställningar. Det är naturligtvis viktigt att alla biblioteksanställda är med i

partiet och att alla de som är med i Facebook gillar Kirjastopuolue. Det ger mer styrka åt kampanjen.

Medlemmar i samarbetet är:

Finlands svenska biblioteksforening
Finlands biblioteksforening
Finlands vetenskapliga
bibliotekssamfund
Akademiska informationsspecialister
/ Forskarförbundet (AKAVA)
Förbundet för den offentliga sektorn
och välfärdsområdena JHL (FFC)
Offentliga och privata sektorns
funktionärsförbund Jyty
(Tjänstemannaorganisationen
STTK)
Kommunala specialister – KUMULA
/ Akavas specialförbund (AKAVA)
Universitetens och forskningssektorns
personalförbund YHL / Pardia
(Tjänstemannaorganisationen
STTK)

BIBLIOTEKSTESERNA 2015

Vi, organisationerna som representerar yrkesmänniskor inom informationstjänster, kräver att biblioteksservicen säkras och utvecklas och att de många olika kunniga yrkesgrupperna inom biblioteken får en skälig lön.

1. Alla behöver biblioteken

- § Biblioteken erbjuder fri tillgång till information, upplevelser och kulturarv.
- § De allmänna, vetenskapliga och specialbiblioteken är inlärningsmiljöer öppna för alla. Biblioteken utgör en grund för undervisning och forskning samt främjar det livslånga lärandet.
- § Biblioteket är nära och tillgängligt för alla. Elektroniskt nås biblioteket alltid.
- § Biblioteket är en avgiftsfri basservice.

2. Kunnandet är bibliotekets grund

- § Biblioteks- och informationsproffsens expertis utgör grunden för framtiden.
- § Biblioteksspecialisterna utvecklar informationsinfrastrukturen, försäkrar att informationen är fritt tillgänglig och coachar alla, oavsett ålder, i informationskompetens.
- § Det finns tillräckligt med biblioteksspecialister i alla Finlands bibliotek.
- § För expert- och yrkesarbete bör betalas skälig lön.

3. Biblioteket gynnar hela samhället

- § Biblioteket stärker medborgaraktivitet och demokrati.
- § Biblioteken är starkt med i utvecklandet av informationssamhället och gynnar öppen vetenskap och forskning.
- § Kunskap möjliggör innovationer och är en nyckel till framgång.
- § Ett heltäckande biblioteksnätverk skapar attraktiva bostads-, studie- och arbetsmiljöer. Biblioteket skapar samhörighet och förhindrar marginalisering.
- § Biblioteks- och informationstjänsterna behöver tillräckliga resurser.

Statistik från Finland

- 3 miljoner bibliotekskort
- 1,7 miljoner öppethållningstimmar
- 60 miljoner biblioteksbesök per år
- 110 miljoner lån per år
- I internationella jämförelser hänvisas ofta till de finländska biblioteken.

UTFRÅGNING AV RIKSDAGS- KANDIDATERNA

Inför vårens riksdagsval har Bibban frågat ut svensk- och tvåspråkiga riksdagskandidater om bibliotek, särskilt med tanke på den kommande förnyelsen av bibliotekslagen. På grund av vår tidtabell har vi inte lyckats nå alla svensk- och tvåspråkiga kandidater, då frågorna skickades ut i mitten av januari var nomineringarna ännu inte klara och vi lyckades inte hitta kontaktuppgifter till alla. Om någon ytterligare kandidat vill bidra med sina svar är hen välkommen att sända in dem till redaktionen för publicering på föreningens webbplats, eller delta i diskussionen på vår Facebook-sida.

Vi frågade

- 1** En ny bibliotekslag är under arbete och beräknas bli antagen av den nya riksdagen. Vilka frågor borde enligt Dig särskilt bevakas i arbetet med den nya bibliotekslagen?
- 2** Bibliotek stängs, bokbussturer dras in och utlåningen minskar. Är detta ett hot mot kunskapssamhället och hur kan jämlik tillgång till information, kunskap och kultur för alla tryggas?
- 3** Bibliotek som är nära, tillräckligt bemannade och har ett bra utbud får flera användare. Kommer Du att arbeta för satsningar på bibliotek? I så fall med vilka medel?

4 Läsning ger läskompetens. Hur kan vi främja barn och ungas läsintresse och hur vill Du säkerställa elevers rätt att ha tillgång till bibliotek?

5 Tillgång till e-böcker och annat digitalt material blir allt viktigare, inte minst inom högskoleväsendet, men bibliotekens möjligheter att erbjuda e-material är begränsade i förhållande till traditionella böcker. På vilka sätt anser Du att bibliotekens möjligheter att erbjuda e-material åt högskolesamfundet och medborgarna skall tryggas?

Rurik Ahlberg, SFP

1 Allas rätt till lika tillgång till kunskap oberoende av var man bor och vilket språk man talar, närmast då finska och svenska och enligt möjlighet på övriga språk.

2 Visserligen sker det en förändring i hur människor tar sig an kunskap och litteratur, men trenden är inte bra. Samhället bör erbjuda bra bibliotek, utveckla bokbussverksamheten samt erbjuda alternativa former för kunskapsspridning, t.ex. via läsplatser. Det är en demokratisk uppgift som gynnar alla i samhället.

3 Grundfinansieringen för samhällets vanligaste serviceformer bör vara på en tillräcklig nivå. Inom själva biblioteksverksamheten gäller det att hela tiden följa med förändringarna i samhället och anpassa sig efter nutidens önskemål. Varför inte satsa på ett försök med bibliotekskiosker i samband med en affär?

4 Det är särskilt viktigt att skolor har tillgång till bibliotek. För mindre skolor kan det betyda att bokbussen har tillräckligt långa uppehåll vid skolan.

5 Övergången till e-böcker sker stegvis och kommer antagligen aldrig att bli fullständig. Det gäller att lägga om verksamheten i takt med förändringen och det behov som t.ex. högskolesamfundet har.

Li Andersson, Vänster

1 Att bibliotekens roll fortsättningsvis definieras som den breda folkbilda-

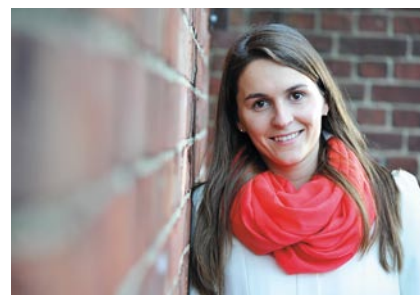
rens. Biblioteken bör också i fortsättningen ses som platser där alla ska ha möjlighet att utbilda och utveckla sig själva. Samtidigt tror jag att bibliotekens roll som platser för medborgerlig verksamhet kommer att bli allt viktigare, att det finns platser och utrymme för möten, föreläsningar, diskussioner och kulturevenemang som är öppna för alla.

2 Det är klart att minskande resurser utgör ett hot mot kunskapssamhället. Ett viktigt sätt att trygga allas jämlika tillgång till information, kunskap och kultur är att betona och lyfta fram bibliotekens betydelse även på nationell nivå. Biblioteken är grundläggande och viktig service precis som många andra offentliga tjänster, och de varken kan eller bör sparas "bort". Öronmärkta resurser är ett viktigt redskap för att trygga en tillräcklig finansiering.

3 Jag kommer att arbeta för en bibliotekslag där bibliotekens breda uppgift och betydelse fortfarande är klart föreskriven. Utöver det kommer jag att arbeta för att biblioteksanslagen behålls på en tillräcklig nivå.

4 Som barn spenderade jag väldigt mycket tid i det dåvarande barn- och ungdomsbiblioteket i Åbo, och har därför alltid upplevt att biblioteken är en del av själva läsupplevelsen. Därför är det speciellt i fråga om barn och unga viktigt att biblioteken är nära och tillgängliga. Samarbete mellan skola och bibliotek är också väldigt viktigt för att främja läsintresset.

5 Enligt vad jag förstått har problemen med utbudet av e-böcker delvis att göra med problem med anskaffning av läsplatser att låna och delvis med licens- och upphovsrättsliga frågor vad gäller själva materialet. Viktigt skulle vara att höra vad biblioteken själva anser att borde göras för att underlätta deras möjligheter att skaffa mer e-böcker, speciellt vad gäller upphovsrättslagstiftningen och licenser.

Anna-Kajsa Blomqvist, SFP

1 Biblioteken uppfyller en viktig samhällsfunktion, i synnerhet för barn och äldre. För barnen fungerar biblioteken tillsammans med skolorna som en kunskapsbas för deras språkutveckling. För vuxna och i synnerhet äldre är biblioteken viktiga för att möjliggöra livslångt lärande samt att de fungerar som samlingspunkter. I arbetet med den nya bibliotekslagen bör man se till att bibliotekens framtida finansiering tryggas, samtidigt som man bör inse att varken statsandelarna eller kommunernas satsningar på biblioteksväsendet kommer att öka på grund av den rådande ekonomiska situationen.

2 Jag betraktar det inte som ett direkt hot mot kunskapssamhället, i och med att information, kunskap och kultur är så lättillgängligt numera. Däremot kan det leda till att den jämlika tillgången hotas. Därför är det viktigt att bevara även mindre bibliotek ute på landsbygden och bokbusssturer. Inom kommunalpolitiken i Kristinestad har jag rent konkret kommit i kontakt med detta när två mindre filialer hotades av indragning. Då fattades beslutet om att de skulle bevaras, dock med begränsade öppethållningstider, eftersom de är viktiga för byarna i fråga.

3 Som redan nämntes anser jag att det är viktigt att upprätthålla även mindre filialer och bokbusssturer just för att en nära service får flera användare. Eftersom samhället förändras i allt snabbare takt bör även biblioteken anpassas efter detta. Enligt statistiken lånas det alltmer barnböcker, därmed är detta en genre som man kunde satsa mera på. Att biblioteken har en kulturell betydelse innebär även att de i större utsträckning kunde användas inom integration. För detta krävs det naturligtvis finansiering och i dagens ekonomiska läge vore det inte realistiskt att hoppas på mera statsandelar eller större kommunala satsningar på biblioteken. Däremot finns det möjlighet att ansöka om projektmedel från NTM-centralerna. Denna möjlighet kunde enligt mig vidareutvecklas för att trygga finansieringen av

projekt avsedda att tillgodose en jämlik tillgång till information, kunskap och kultur.

4 Läskompetensen hos barn och unga försämrats och detta beror i mångt och mycket på att de elektroniska alternativen till böcker och tidningar har blivit flera och bättre. Det är med andra ord sällan ett barn så att säga behöver läsa en längre text av annan orsak än intresse. Det är därför viktigt att man från skolorna och även redan från daghemmen kommer på besök till biblioteken. Naturligtvis är det sedan upp till föräldrarna att hålla igång läsningen hemma. Något som konkret underlättar skolelevers tillgång till bibliotek är om de finns i nära anslutning till skolorna, vilket de i många fall gör.

5 Statistiskt sett använder unga vuxna alltmer e-böcker samtidigt som de använder mindre böcker. E-böcker har visat sig vara ett bra medel för studerande, i synnerhet för högskole- och universitetsstuderande i slutskedet av studierna. I och med detta bör bibliotekens möjligheter att erbjuda e-böcker utvecklas med hjälp av de utvärderingar som kan göras med hjälp av regionförvaltningsverken. Utgående från utvärderingarna kan resurserna omfördelas i enlighet med resultaten.

Steven Frostdahl, SDP

1 Digitalisering och användningen av digitala medier är en av utmaningarna för biblioteksväsendet. Samtidigt ser jag det som en viktig uppgift för biblioteken att upprätthålla den skrivna bokens attraktionskraft och tillgänglighet.

2 I glesbebyggda områden har bokbusen säkert en viktig uppgift men det är också viktigt att uppmärksamma hur nya kommunikationsmetoder påverkar hur vi tar in information. Jag tycker det är viktigt att man i skolmiljö stimulerar ungdomar till att öppna ögonen för litteratur och information.

3 I min hemstad Nykarleby har jag ifjol bland annat deltagit i beslutet att investera i en helt ny biblioteksbyggnad. Investeringen ligger på 1,5 miljoner euro av stadens medel exklusive statsandelar. Det är en av de överlägset största satsningarna de närmaste åren. Jag anser att det även i framtiden ska finnas statliga pengar till biblioteksrenoveringar och nybyggnationer.

4 Bokprojekt av olika typer och satsningar på att engagera lärare i läsning och litteratur är viktiga. Samarbete mellan skolan och biblioteken bör vara upptagna

i läroplanen. Ett tillräckligt starkt nät med servicepunkter för biblioteken bör finnas men de bör också vara tillräckligt starka och tilltalande för att ha attraktionskraft.

5 Det är en svår fråga eftersom det är omöjligt att sja om hur e-material kommer att vara tillgängligt i framtiden. Jag tror det är mycket viktigt att man noggrant följer med den tekniska utvecklingen och att man har en beredskap att anpassa sig när behov uppstår eller när olika förutsättningar förändras. Att följa med i en rasande snabb teknisk utveckling där även upphovsrättsliga frågor aktualiseras är med all sannolikhet dyrt och någonstans kommer förmodligen biblioteken att behöva fundera på vad som är kärnverksamheten. Utgångspunkten är naturligtvis att biblioteken ska tillhandahålla sådant som människor vill läsa.

Carl Haglund, SFP

1 Biblioteksväsendet i vårt land är erkänt i världen över och värt att värna om i alla lägen. Biblioteken är en del av kärnan i vårt välfärds- och kunskapssamhälle. Jag hoppas att Svenska folkpartiet har möjlighet att vara med och påverka slutbehandlingen av den nya bibliotekslagen. Det här förutsätter ett regeringsengagemang och ett gott valresultat. För oss är det en central princip att alla finländare fortsättningsvis har tillgång till högklassig biblioteksservice. I ett land med två nationalspråk är det givet att biblioteksväsendet skall bejaka bägge språkgruppers behov.

2 Den moderna tekniken kan aldrig kompensera behovet av riktiga bibliotek och därför bör det entydiga målet vara att trygga biblioteksservicen för alla finländare. Här kan givetvis ny teknik, fjärrlån etc.

komplettera den traditionella servicen biblioteken erbjuder.

3 Min erfarenhet från Esbo där vi satsat mycket även ekonomiskt på biblioteken är positiva. Tack vare nya lösningar, där vi fört biblioteken till platser där invånarna rör sig (ex. köpcentrum), och med tillräckliga resurser har antalet besökare i våra bibliotek ökat markant. Den här typen av lösningar kunde säkert fungera även på andra håll i landet.

4 Som förälder har jag alltid läst för barnen och väckt deras intresse för böcker. Barnen har även från tidig ålder fått besöka bibban. Vi föräldrar har alltså en central roll men även skolan har en roll i att introducera biblioteken och dess tjänster för våra barn och unga.

5 På sikt är det klart att e-böckernas roll växer, vilket bör ses som en möjlighet och inte ett hot. Det här kan förbättra servicen och utbudet utan att kostnaderna växer. Jag ser egentligen inte motsättningen mellan e-materialet och traditionella böcker.

Anna-Maja Henriksson, SFP

1 Det är viktigt att hålla kvar en hög kvalitativ nivå samt kostnadsfriheten för att trygga medborgarnas jämlika tillgång till bibliotekstjänster också i framtiden. Biblioteken är viktiga för folkbildningen, som informationskanal, och som förmedlare av kultur och kunskap.

2 Finlands framgång baserar sig på kunskap. Därför är det viktigt att vi i Finland tryggar tillgången till ett täckande nätverk av bibliotekstjänster, för att upprätthålla en hög allmänbildning och kunskaps-

ANNA MALIN

nivå. Biblioteken hör till de mest populära allmänna rummen i Finland oberoende av besökarens ålder. Biblioteksverksamheten behöver förstås hänga med i tiden. Beträffande skolbiblioteken finns det till exempel möjlighet till utveckling. I Sverige sköter ofta de allmänna biblioteken skolbiblioteken som en filial, en modell som eventuellt också kunde utredas här i Finland.

3 Frågan om lika möjligheter till bildning och kultur står nära mitt hjärta. Det är tjänster som både ung som gammal har nytta av. Trots ekonomiskt svåra tider bör vi trygga tillräckliga resurser för biblioteken. Det är också långt en kommunal angelägenhet för kommunens beslutsfattare.

4 Genom att tidigt ge barn möjlighet att bekanta sig med bibliotek, t.ex. är det viktigt med samarbete mellan biblioteken och daghem/skola. Men givetvis är också föräldrarna i nyckelposition när det gäller att främja barns och ungas läsintresse.

5 Genom samarbete mellan biblioteken och trygghet av en tillräcklig finansiering.

Sara Kemetter, SDP

1 Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Båda våra nationalspråk bör värderas lika högt.

2 Det är klar att detta är ett hot. Inbesparingar på kunskapssamhället är bekymmersamt. För att garantera en jämlik tillgång till information, kunskap och kultur även i glesbygden så behöver de digitala medierna utvecklas. Via internetlån, digitala böcker och kulturupplevelser via distans teknik finns helt nya möjligheter.

3 I första hand kommer jag att arbeta för stärkta skolbibliotek. I glesbygder där det är svårt att upprätthålla ett eget bibliotek bör man utveckla samarbete med skolorna. För att garantera tvåspråkigheten i Finland bör även svenskspråkig litteratur finnas tillgänglig. Bibliotek är även viktiga samlingsplatser för många invandrare och inflyttade. Medel kan exempelvis tas ifrån utbildningssektorn, kultursektorn och medel för integration.

4 Som utbildad pedagog ser jag bibliotekens ställning i vårt samhälle som mycket central. Tillgången till bra bibliotek, skolbibliotek och bibliotekarier främjar barns och ungas läsande. Under svåra ekonomiska tider måste vi tänka nytt. Jag kommer att arbeta för ett utvecklat nät av skolbibliotek dit allmänheten kan ta sig för att låna på de ställen bibliotek stängs. Möjlighet till digitala alternativ bör även utnyttjas effektivare.

5 Detta är en övergångsfas där den traditionella boken håller på att bytas ut mot digitala varianter. Finland behöver vara steget före och satsa på detta område. Utbildning och en hög kunskapsnivå kommer även i framtiden att vara Finlands starkaste kort. Här har biblioteken en viktig roll i vårt samhälle.

Laura Kolbe, C

1 Att det finns försäkran – både ekonomisk och politisk – för att trygga en framtid för biblioteksväsendet på lokal, kommunal nivå. Att ”jämlighet inför bildningen” fortsätter att vara den ledande principen, samtidigt som mångfalden i servicen garanteras. Bildningsaspekten bör vara med – biblioteket måste ha ett kulturellt och so-

PETRA LAITINEN

cialt syfte. Att garantera personalens utbildningsnivå och motivation.

2 Biblioteken har upplevt en stor förändring sedan min barndom på 1960-talet. Då gällde det att skapa ett intimt förhållande mellan läsaren och boken – och det skulle vara tyst i biblioteket! I dagens värld, med en förändrad syn på tekniken och läsprocessen, har vi inte mera tystnaden, utan mångfalden. Därför måste vi tänka på ett nytt sätt kring möten med besökarna. Biblioteket blir mera en mötesplats mellan människor, och där spelar boken en mindre roll. Läsningen har fått nya dimensioner: biblioteken borde bli mötesplatser som påverkar och förändrar vår kulturella hållning och synsätt, bjuda på upplevelser.

3 Absolut. Jag kommer att tala för vikten av utbildning, läsning och kultur för framtiden. Som lärare framhäver jag betydelsen av att läsa, lära och studera, att utbilda sig. Här har biblioteken en grundläggande, ja till och med en absolut central plats.

4 Biblioteken borde även i fortsättning en vara en del av den kommunala förvaltningen. Då garanteras en öppenhet för alla.

Böckerna borde presenteras på ett mer säljande sätt – lite som i en bokhandel – och det borde satsas på låneautomater. Biblioteket kunde satsa mera på att fundera på olika målgrupper; kartlägga besökarnas vanor och kunskapsbehov.

Mera samverkan med dagiset, skolan (studiebesök på det lokala biblioteket) och ungdomslokalen i stadsdelen. Nya försök på t.ex. sociala medier för att uppmuntra familjer med barn att besöka bibliotek. Café med tidningar i anslutning till biblioteket och diskussionsstunder och utställningar på kvällarna. Tematiska expor, som intresserar

Kort sagt

Rurik Ahlberg: Grundfinansieringen för samhällets vanligaste serviceformer bör vara på en tillräcklig nivå.

Li Andersson: Ett viktigt sätt att trygga allas jämlika tillgång till information, kunskap och kultur är att betona och lyfta fram bibliotekens betydelse även på nationell nivå.

Anna-Kajsa Blomqvist: Biblioteken uppfyller en viktig samhällsfunktion, i synnerhet för barn och äldre.

Steven Frostdahl: Jag anser att det även i framtiden ska finnas statliga pengar till biblioteksrenoveringar och nybyggnationer.

Carl Haglund: Biblioteksväsendet i vårt land är erkänt världen över och värt att värna om i alla lägen.

Anna-Maja Henrikszon: Biblioteken hör till de mest populära allmänna rummen i Finland oberoende av besökarens ålder.

Sara Kemetter: Utbildning och en hög kunskapsnivå kommer även i framtiden att vara Finlands starkaste kort. Här har biblioteken en viktig roll i vårt samhälle.

Laura Kolbe: Biblioteken borde även i fortsättningen vara en del av den kommunala förvaltningen. Då garanteras en öppenhet för alla.

Elisabeth Naclér: Det är viktigt att ett bibliotek är tillräckligt bemannat och har ett bra utbud, med tillräcklig bemanning finns det möjlighet att satsa på olika specialgrupper.

Wivan Nygård-Fagerudd: Genom biblioteken investerar landet i det säkraste kapitalet: folkbildningen och det livslånga lärandet.

Daniel Nyman: Att skära ner för mycket på bibliotekets resurser är en självuppfyllande profetia av att bibliotek är gammalmodiga.

Marko Reinikainen: Det behövs också en dialog mellan bibliotek, högskolor och förlag.

Jaana Shelby: Den nya lagen borde spegla den verklighet som vi lever i, dvs. att medborgarskap förverkligas genom tillgång till datorer och internetförbindelser.

Stefan Wallin: Biblioteken finns till för samhällets och samhällsutvecklingens skull.

Håkan Westergård: Elever skall ha tillgång till bibliotek på så nära avstånd som möjligt.

ungdomar (t.o.m. arrangeras av ungdomar) och barn. ”Meröppna bibliotek”, alltså bibliotek som har öppet fast det inte finns personal på plats.

5 Genom samarbete på lokal och nationell nivå.

Elisabeth Naclér, obunden

Tack, jag fick frågorna som gäller den nya bibliotekslagen.

Åland har egen lagstiftningsbehörighet på detta område, därför har jag inte prioriterat detta ärende här i riket. Jag är naturligtvis positivt inställd till biblioteksverksamheten, biblioteken har många viktiga uppgifter att fylla och det är oerhört viktigt att det finns lättillgängliga bibliotek, med ett bra utbud också på svenska tjänster, i riket.

Mariehamns bibliotek är det mest populära allmänna rummet på Åland, se bara på populära Mariehamns litteraturdagar, denna biblioteksverksamhet fyller stans alla hotell i mars!

Det är viktigt att ett bibliotek är tillräckligt bemannat och har ett bra utbud, med tillräcklig bemanning finns det möjlighet att satsa på olika specialgrupper, t.ex. genom samarbete med dagis och skolor, tidigt ge barn möjlighet att bekanta sig med biblioteket och allt vad det kan erbjuda.

Wivan Nygård-Fagerudd, SFP

1 Den nya lagen bör stå stadigt på den gamla när det gäller att trygga en jämlik tillgång till bibliotekstjänster för alla medborgare och på båda nationalspråken. De flesta sektorerna har i dag svårt att hålla jämna steg med den elektroniska utvecklingen. Vad biblioteken beträffar finns här både möjligheter och utmaningar. Att medborgaren när som helst kan gå in på biblioteket i sin egen dator eller mobil skapar oer-

hörda möjligheter. Samtidigt finns det stora utmaningar som rör såväl rättigheter som kostnader för e-produkter, vilket påverkar bibliotekens möjligheter att erbjuda service. Det är viktigt att arbetet med de utmaningarna har en jämlik tillgång som ledstjärna.

2 Jag ser biblioteken som en av grundstenarna i det jämlika och demokratiska samhället. Genom biblioteken investerar landet i det säkraste kapitalet: folkbildningen och det livslånga lärandet. Liksom läskunnigheten hör också tillgången till information, böcker och tidningar till förutsättningarna för att demokratin ska kunna överleva. Biblioteken är den plats där samhället kan erbjuda alla medborgare detta på jämlika grunder. På samma sätt som med annan service behövs därför en aktiv bibliotekspolitik – det handlar om att hålla grunden för det demokratiska samhället och kunskapssamhället i skick.

3 På lokalplanet har jag hört till de som förespråkat satsningar också på filialbiblioteken i tider då en del politiker velat centralisera. Biblioteket är förutom den plats där alla har tillgång till böcker och medier också en viktig mötesplats, i synnerhet för den yngre generationen.

MARICA ROSENGBAD

4 Skolbiblioteken spelar en viktig roll, men det gör också de allmänna lånebiblioteken. Vi vet i dag att skolans framgångar hänger inte bara på läskunnigheten utan uttryckligen på de ungas läslust. Det här bör tas hänsyn till i både läroplan, pedagogik och i riktade satsningar som främjar barnens och de ungas läsintresse.

5 Genom fjärrlån kan biblioteksnätet betjäna i hela landet, men också där kan tillgången vara begränsad. Inom universitetsvärlden har redan en praxis vuxit fram att erbjuda en myckenhet av det forskningsmaterial som produceras i elektronisk form. Här finns säkert möjligheter till både samarbete med högskoleväsendet och behov av bibliotekspedagogiska satsningar.

MARKO I. HELMINEN

Daniel Nyman, Vänstern

1 Jag ser att det viktigaste innehållet i bibliotekslagen är att i lag bestyrka bibliotekets viktigaste funktioner och dess roll i samhället, det vill säga att biblioteket skall vara en service som erbjuds gratis, jämlikt åt alla och att biblioteket skall vara en plats som föder kreativitet och sprider kunskap och kultur.

I en ny lag kan ännu mera vikt sättas på att understryka att ett bibliotek måste ha tillräckligt med personal och att bibliotek måste finnas tillgängligt för alla. En kan genom att i lag lyfta fram vikten av kultur och kunskap för barn, även öka tyngpunkten och förhoppningsvis resurserna för kreativa kunskapsprojekt riktade mot barn och unga, med biblioteken som knutpunkt.

2 Internet sprider ganska jämlikt ut sin tjocka massa av irrelevant lågkvalitativ information, kunskap och kultur åt alla – i den sörjan simmar guldkornen och en får med såll och förstoringsglas leta efter dem. I biblioteken lyser väggarna av guldackor och de några lerkulor som en hittar gör bara att en inte blir förbländad av skenet. Biblioteket är den oas en besöker då en inte orkar vaska guldkorn i sörjan på internet.

En vet att en hittar någon kvalitativt där och dessutom kan en få professionell hjälp att hitta det. Att skära ner för mycket på bibliotekets resurser är en självuppfyllande profetia av att bibliotek är gammalmodiga.

Förhoppningsvis kan den nya bibliotekslagen bli en broms i den utvecklingen.

3 Att hitta resurser till olika tjänster där det skall skäras ner på allt är inte lätt, bibliotekets roll som kulturaktör borde enligt mig stärkas ännu mer och genom att

lyfta fram biblioteket som en knutpunkt, ett centrum för kultur, kunskap och jämlikhet tror jag att det kan lyckas. Dessutom har biblioteken möjlighet att lyfta fram röster som inte annars hörs så bra i en kommun – alla är ju välkomna dit!

4 Som jag tidigare nämnt kunde den nya bibliotekslagen ta fasta på behovet för kreativ kunskapskultur för barn och unga. Det vill säga en ny lag kan hjälpa till att styra resurser till biblioteken för att locka barn och unga, samtidigt ökar det ett intresse hos skolorna för biblioteken. Eftersom skolor och bibliotek är tänkta att samarbeta blir det också något som kommunen naturligt kan jobba för.

Vi bygger hela tiden upp olika slags nationella och internationella strategier som målar upp hur samhället borde utvecklas, genom att ta fasta på de punkter som har någon verklig vikt för samhället som till exempel kulturutbud för barn och unga och arbeta mot de målen tror jag att resurser hittas. Pengar finns, de är bara i fel fickor...

5 Eventuellt borde de statliga forskningsverken öppna upp sina portar för samarbete, jag själv studerar inom naturbruksbranschen och att som sommarjobbare få gräva i Metla:s (skogsforskningsinstitutets) databaser kring mina slutarbetsteman var minst sagt glädjande.

Marko Reinikainen, Gröna

1 Det är viktigt att principen om avgiftsfri service bevaras, att biblioteken fortsätter att stöda den tvåspråkiga servicen, samtidigt som servicen får möjlighet utvecklas mot ett alltmer månkulturellt håll (inklusive integrationsfrågor). Biblioteken ska också beredas tillfälle att även framöver svara på de utmaningar och möjligheter ett informationssamhälle i snabb utveckling för med sig. Här är det viktigt att använda

som själva inte har tekniska eller kunskapsmässiga möjligheter kan få stöd.

2 Det är absolut ett hot. En utmaning är att de mätare som används för att beskriva servicen kanske inte ger rätt bild av vad allt biblioteken står till tjänst med vid sidan av traditionell utlåning. Därför kanske beslut om bibliotekens resurser fattas på fel grunder.

3 Främst genom att starkt framhäva bibliotekens viktiga roll i allt det som Finland uppnått – det ska vi inte ge avkall på! Samt att biblioteken motverkar utslagning – inskränkningar i biblioteken leder till dyra räkningar annanstans.

4 Det är till stor del fråga om resursering av biblioteken – personal, bibliotek och filialer, bokbussar mm. Men också resursering av skolor och daghem så att möjligheter till läsupplevelser kan befrämmas i läroplanerna och i det praktiska arbetet.

5 Här gäller det framförallt att samköra högskolornas och bibliotekens intressen. T.ex. Helsingfors universitets målsättningar i riksdagsvalet är inriktade på att Finlands konkurrenskraft baserar sig på kunskap. Utan tillräckliga resurser för e-material trillar Finland av kälken (jfr Sverige). Det behövs också en dialog mellan bibliotek, högskolor och förlag.

Jaana Shelby, KD

1 Tillräckliga resurser till kommunerna, och speciellt kommuner med mycket landsbygd, skärgård (dvs. utmanande tillgänglighetsförhållanden), språkminoriteter etc.

Den nya lagen borde spegla den verkliga som vi lever i, dvs. att medborgarskap förverkligas genom tillgång till datorer och internetförbindelser. Det finns många slags offentlig service som kräver detta, och alla kan inte ha dessa hemma på grund av kostnader, kunskap eller dylikt. Biblioteket är

det enda ställe där alla kostnadsfritt kan ha tillgång till detta.

2 Det här är förstås ett hot. Mera pengar kan vi inte lita på; tyvärr (eller kanske lyckligtvis) måste biblioteket utvecklas tillsammans med andra aktörer. På mindre orter kan öppettider justeras så att till exempel tidningar och datorer skulle vara tillgängliga till allmänheten också när den professionella personalen är borta. Det här kan nås genom samarbete med den tredje sektorn och utan att på något sätt nedvärdera bibliotekariernas professionalism. Sanningen är att bibliotekarier i vissa förhållanden måste kunna leda grupper av frivilliga som måste tas in i den kamp som är nödvändig för att säkerställa bibliotekets framtid.

3 Dessa medel har jag redan tagit upp. Argumenten för biblioteket är att modernt medborgarskap kräver tillgång till information och online-service, att samarbete mellan olika aktörer kan utvecklas för att förbättra servicen speciellt på landsbygden, i dagens informationssamhälle behöver vi mera vägledning i att hitta väsentlig information. De här är de saker som jag skulle använda i min kamp för bättre resurser för biblioteket.

4 Närhet till skolor är viktigt, men också det att biblioteket fortsätter att organisera sagostunder etc. Biblioteket borde alltid välkomna barn och unga med soffor och mysiga hörn där de också kan umgås. Skolor borde ha biblioteksbesök i undervisningsprogrammet så att också de som inte annars får chans att besöka biblioteket skulle göra det.

5 Tyvärr tror jag att pengar är det enda sättet, för det går väl inte att ändra copyrightlagarna. Jag borde bekanta mig bättre – tyvärr känner jag dåligt till lagstiftning om e-böcker och villkoren för deras bruk.

Stefan Wallin, SFP

1 Jag är bokhandlarson och brinner för allas rätt till böcker. Gratisprincipen måste absolut bibehållas. Avgiftsfri biblioteksservice är ett signalement för det demokratiska, civiliserade bildningssamhället och en symbol för social rättvisa. Så har det varit sedan vi fått bibliotekslag och statsandelsslag i början av seklet. Biblioteken finns till för samhällets och samhällsutvecklingens skull. Avgiftsfri biblioteksservice i alla kommuner, alltså. Målsättningen med den kommunala biblioteksservicen är väl formulerad i nuvarande bibliotekslag. Upp-

hovsrätten, framför allt vad gäller e-böcker borde preciseras.

2 Den traditionella bokutlåningen har minskat, men istället ökar antalet virtuella lån. Detta har att skaffa med det förändrade konsumtionsbeteendet överlag vad gäller information, nyheter och upplevelser. I princip är det viktigaste att folk läser, sekundärt hur de läser. Men alla medborgarkategorier har inte samma tillgång till eller kunskap om hur man skaffar sig virtuella läsoplevelser. Får många är biblioteket och bokbussen fortfarande basservice. De är en bärande symbol för bildningssamhället för alla, ta bara tidningsläsesalarnas betydelse för dem som inte har råd att hålla sig med dagstidning. Detta bör beaktas då kommunerna funderar på hur biblioteksservicen skall skötas framöver.

3 I min hemstad Åbo idkades ett nollsummespel där det nya fina huvudbiblioteket byggdes samtidigt som ett par filialbibliotek lades ned. Det känns förstås som en intellektuell domänförlust när bibliotek läggs ned, men å andra sidan fick man mycket mer i det nya biblioteket, ett av Nordens finaste. Klart är ändå att jag arbetar för biblioteket och boken utgående från lagstiftningen, resurseringen, statsandelssystemet och ett allmänt positivt attitydklimat till biblioteksväsendet.

4 Via mina egna döttrar, 15 och 12 år, vet jag att den virtuella världen, spel, chat-tar och Netflix, lätt konkurrerar ut boken, som ännu för något år sedan låg framme i vått och torrt. Det är ett tidens tecken som man inte kan så mycket åt. Det är ändå viktigt att fortsättningsvis köpa böcker, låna dem och använda dem som källor för information och upplevelser. Också skolan kan dra sitt strå till stacken genom att hänvisa

till böcker som källor. Skolbiblioteket liksom det kommunala biblioteket är mycket viktiga för barnen. Dem vill jag jobba för på samma sätt som för allas rätt till bibliotek. Det gäller också att påverka attityderna. Läsning är coolt!

5 Den digitala biblioteksservicen utvecklas hela tiden. Det digitala biblioteket ersätter inte det fysiska biblioteket, men kompletterar varandra. För att råda bot på den ekonomiska sidan, har exempelvis Vasa stadsbibliotek ett gemensamt avtal med Elib i Sverige och dessutom har alla gemensam tillgång till Ellibs och Nationalencyklopedin och Naxos. Gemensamma regionala avtal är viktiga. I detta nätverk torde det vara fullt möjligt att koppla in också högskoleväsendet.

Håkan Westergård, KD

1 Att biblioteken garanteras fortsättning.

2 Ja, det är naturligtvis ett hot som dock kompenseras av lättillgänglig tillgång av kunskap via internet.

3 Måste i första hand sätta mig in i den nuvarande situationen och fördelningen, men helt klart är att biblioteken måste ha sin del av kulturanslagen.

4 Samarbete mellan hem och skola är viktigt i den frågan. Elever skall ha tillgång till bibliotek på så nära avstånd som möjligt.

5 Handlar också här om fördelningen av medlen.

KOMMENTARER

Bibban bad överinspektör Susanne Ahlroth
och bibliotekschefen i Pargas Karolina Zilliacus
kommentera kandidaternas svar.

Susanne Ahlroth:

Det verkar positivt att så många kandidater gav sig tid att svara och att de överlag uttrycker en demokratisk syn på bibliotekens syfte och uppgifter. Att alla inte är speciellt insatta i biblioteksfrågor är helt naturligt. Problemen är ofta mera mångfacetterade än vad de kan ha kunskap om. Men glädjande är att några av dem på riktigt verkar känna till hur biblioteken fungerar i dag, en kunskap som bara kan komma av att de faktiskt använder sig av dessa tjänster.

Svaren på frågan om den nya bibliotekslagen stannar på en ganska allmän nivå. Man är ense om syftet med bibliotek: befolkningens lika möjligheter till kunskap, information, kultur och litteratur och bibliotekets uppgift som folkbildare. Det framkommer också åsikter om bibliotekens betydelse för social rättvisa och för utvecklingen av det demokratiska samhället, att biblioteken ska vara en plats som föder kreativitet och medborgerlig verksamhet och att biblioteken ska ha en hög kvalitativ nivå på sina tjänster. Flera nämner gratisprincipen och några de båda nationalspråken, men inte alla! Hur biblioteken ska svara på behoven i det mångkulturella samhället framgår inte. En av kandidaterna beskriver allas rätt till kunskap oberoende av språk, men ”närmast då finska och svenska och enligt möjligheter på övriga språk”.

Endast en kandidat har tänkt på vikten av att garantera personalens utbildningsnivå. Det som ändå förvånar mig mest är att ingen nämner att lagen ska förutsätta att kommu-

”I ett svårt eller inte
så svårt ekonomiskt
läge kan man inte
bara förlita sig på
kommunernas
goda vilja,
bibliotek behöver
stadgas i lag”

nerna över huvud taget ordnar bibliotekstjänster. I ett svårt eller inte så svårt ekonomiskt läge kan man inte bara förlita sig på kommunernas goda vilja, bibliotek behöver stadgas i lag.

Alla är ense om att inbesparingarna utgör ett hot mot kunskapssamhället, även om i olika grad. En kandidat svarar att hotet ”dock kompenseras av lättillgänglig tillgång av kunskap via internet”. Som lösningar på hur den jämlika tillgången till information, kunskap och kultur kan tryggas, framförs internetlån, fjärrlån, digitala böcker, distansteknik, läsplattor, justerade öppettider och frivilligt arbete. Närbibliotek och bokbuss-turer får inte läggas ner. En kandidat påminner om att det behövs en aktiv bibliotekspolitik och en annan anser att öronmärkta resurser behövs också i fortsättningen.

En kandidat skriver om att ”biblioteken borde bli mötesplatser som påverkar och förändrar vår kulturella hållning och synsätt, bjuda på upplevelser”. Bibliotekens funktion som mötesplatser framkommer alldeles riktigt i många svar. Uppgiften att verka för integration och uttrycksfrihet nämns likaså, eller som en kandidat uttrycker den: ”att lyfta fram röster som inte annars hörs så bra” för ”alla är ju välkomna dit”. Ett argument för bibliotek är också att vi i dagens informationssamhälle behöver mera vägledning i att hitta väsentlig information.

På frågan om läskompetens, elevers läsintrasse och tillgång till bibliotek är kandidaterna ense om skolans och föräldrarnas uppgift men påtalar också att det är viktigt att biblioteket och skolan/dagvården samar-

betar. Endast en kandidat anser ändå att biblioteket bör upptas i läroplanen, en förutsättning som enligt biblioteken är ytterst viktig för att samarbetet ska fungera i praktiken.

När det gäller frågan om e-böcker och annat e-material verkar kandidaterna vara som mest ute på svag is. "Att följa med i en rasande snabb utveckling där även upphovsrättsliga frågor aktualiseras är med all sannolikhet dyrt" skriver en kandidat och misstänker att "någonstans kommer förmodligen biblioteken att behöva fundera på vad som är kärnverksamheten". Det finns emellertid också de som inte ser en motsättning mellan e-materialet och traditionella böcker och för fram att det digitala biblioteket och det fysiska kompletterar varandra. Endast en kandidat har förstått problemen med utbudet av e-böcker och att det har att göra med både problem med anskaffning och med licens- och upphovsrättsliga frågor. "Viktigt skulle vara att höra vad biblioteken själva anser att borde göras för att underlätta deras möjligheter att skaffa mer e-böcker, speciellt vad gäller upphovsrättslagstiftningen och licenser." Ja, det är viktigt att vi både på det lokala och nationella planet lyckas informera politikerna om förutsättningarna för anskaffningen och utlåning av e-material och de ekonomiska och upphovsrättsliga utmaningarna som sammanhänger med dem.

Det är intressant att läsa en del av de konkreta förslagen på förbättringar på bibliotekens verksamhet, även om de kanske redan förverkligats eller av olika orsaker inte kan förverkligas. Viktigast är att den politiska viljan finns, samtidigt som det är tydligt att de blivande riksdagsledamöterna kommer behöva information om substanslagstiftningen, den omkringliggande lagstiftningen, biblioteksförvaltningen och grunderna för finansieringen av bibliotek samt biblioteksstrategierna. De behöver bakgrundsfakta och information och visioner om bibliotekens framtid för att fatta beslut om ramar och resurser, och det är vi som jobbar med och på bibliotek som ska ge dem det. Och inte att förglömma det viktigaste av allt, att påminna om att bibliotek är baservice.

Det finns mycket i svaren vi kan vara glada över, men det här gav åtminstone mig det allra bredaste leendet: "Biblioteket är den oas en besöker då en inte orkar vaska guld-korn i sörjan på internet. En vet att en hittar något kvalitativt där och dessutom kan en få professionell hjälp att hitta det." Kan man säga det bättre?

"De flesta svaren tar upp lagen som den ser ut idag och ger egentligen inga nya infallsvinklar"

Karolina Zilliacus:

Fråga 1. De flesta svaren tar upp lagen som den ser ut idag och ger egentligen inga nya infallsvinklar. Positivt är att gratisprincipen liksom också bibliotekspersonalens behörighetskrav är med i svaren.

Inför arbetet med den nya lagen har det diskuterats hur lagen kan formuleras så att den skapar förutsättningar för medborgarna att själva producera informationen och möjlighet till medborgerlig verksamhet. I några av svaren tangerades detta vilket är positivt. Det betyder också att bibliotekslokalen blir betydelsefull.

Fråga 2. Alla säger ja men svårare är att säga hur den skall tryggas. Många svarar att digital utveckling är en del av lösningen men hur kan vi med den garantera jämlik tillgång? Verkligheten idag är ändå den att den digitala utvecklingen i biblioteken är beroende av kommunens intresse, aktivitet och förstås ekonomiska förutsättningar.

Intressant är att många svarar att biblioteken måste anpassa sig till samhälleliga för-

ändringar och också kan och bör prova på nya lösningar och verksamhetsformer. Det ger biblioteket rollen av förnyare och medaktör i samhället vilket är glädjande att så många uppfattar biblioteken som.

Fråga 3. Några talar för att glesbygden skall få behålla sina bibliotek och betydelsen av bibliotek som närservice. Verkligheten har visat att trenden är den motsatta. Många filialbibliotek har stängts och verksamheten har centraliserats. Jag hade gärna sett att någon av kandidaterna funderat kring vilka möjligheter det finns för de mindre biblioteken att understöda lokalsamhället. I ett av svaren står: Att skära ner för mycket på bibliotekets resurser är en självuppfyllande profetia av att bibliotek är gammalmodiga.

Det är en intressant ståndpunkt. På många orter upplevs ännu de små biblioteken som dammiga bokmagasin och det är lättare att göra sig av med det än med en knutpunkt för samhällets invånare.

Fråga 4. Många kommunbibliotek är idag även skolbibliotek utan att det nämnvärt beaktas i resursfördelningen. Finland har ingen tradition av skolbibliotek varför variationen på innebörden skolbibliotek är stor i Finlands skolor. Bibliotekens roll som skolbibliotek borde definieras så att alla elever garanteras jämlik tillgång till bibliotek, oberoende av kommunens, skolans eller lärarens satsning eller skolans avstånd till närmsta bibliotek. En av kandidaterna tog upp frågan om samarbetet skola och bibliotek skall vara upptaget i läroplanen. En ny läroplan är under arbete och där har biblioteksväsendet varit aktivt med i planeringen.

Fråga 5. Många ser att svaret på tillgång till digitalt material finns i samarbetet mellan bibliotek och också samarbetet mellan olika bibliotekssektorer. Lösningen är absolut samarbete men för att kunna samarbeta krävs det förutsättningar för samarbetet. Det krävs också ett kunnande vilket nödvändigtvis inte finns i alla bibliotek eller kommuner. Har vi ändå samma möjligheter att erbjuda e-material till alla?

BIBLIOTEK är (också) politik

Politik handlar om makt. Och den som har makten i samhället kan besluta om hur resurser fördelas. Ända sedan barnsben har jag följt med politiska diskussioner. Med en pappa och två äldre bröder med åsikter om politik, gick, såsom vanligt mellan fäder och söner, diskussionerna ibland hett till. Argumenten flög över huvudet på mig, lillasystern, men lite snappade jag upp om hur samhället är beskaffat och vem som bestämmer. Även om de manliga medlemmarna i familjen debatterade tillvägagångssätten var de ense om grunderna för det demokratiska samhället, rättvisan och jämlikheten. Det kan hända att min starka känsla för just rättvisa och jämlikhet, en känsla som bara styrkts av att tillhöra en minoritet och vara kvinna, har sitt ursprung här. Om det är något jag protesterar emot, har det oftast att göra med just detta.

Men det var när jag började arbeta inom den statliga förvaltningen, som det på riktigt gick upp för mig hur stor betydelse det har i det verkliga livet hurdan politik som förs i landet. Hurdan riksdag vi har, hurdan regering, hurdant regeringsprogram och hurdan kulturminister – för biblioteken alltså. Hurdana förutsättningar vi har att utveckla biblioteksverksamheten i kommunerna har inte bara med kommunalt beslutsfattande att göra – även om det naturligtvis också har det. De strategiska målen och ekonomiska ramarna för den samhälleliga servicen ges av den statliga förvaltningen, för bibliotekens del är det främst undervisnings- och kulturministeriet och finansministeriet. De för sin del styrs av sina ministrar i regeringen, som styrs av riksdagen. Hurdan politisk sammansättning, vilka ideologier och intressen, som härskar i riksdagen, har betydelse också för hur vi kan utveckla biblioteken.

Politik handlar alltså också om bibliotek och bibliotek handlar också om politik. Det här är kanske svårt för oss att inse, en av våra förutsättningar är ju att vara neutrala i alla sammanhang. Javisst, det ska vi också vara i vår profession. Men det hindrar oss inte att följa den politiska diskussionen, speciellt nu i valtider och spartider, vad anser de olika partierna om vad som ska utvecklas och vad som ska avvecklas? Hur väl känner de till förutsättningarna för verksamheten i kommunerna? Vilken är deras syn på informations-spridning, bildning och kultur? Vad vet de om biblioteksverksamheten i dag och hur viktiga anser de biblioteken vara? Det är intressant att läsa i detta nummer av Bibban!

Att rösta i val är att påverka. Att påverka de möjligheter vi har att förverkliga oss själva, de möjligheter våra barn har när de växer upp, de möjligheter våra föräldrar har när de åldras. Det handlar om jämlik tillgång till olika samhälleliga tjänster.

Den nya riksdagen kommer, högst antagligt, stadsfästa följande bibliotekslag. Sättillvida är det inte heller helt ointressant hurdan riksdag, regering och kulturminister vi får. Förarbetet med den nya lagen har redan kommit igång. Under våren arrangeras i samarbete mellan undervisnings- och kulturministeriet och regionalförvaltningen tillfällen att diskutera bibliotekens uppgift och ställning i framtiden med sikte på den nya lagen. Teman som kommer diskuteras har bland annat med avgiftsfrihet, tillgänglighet, delaktighet, mångfald, samarbete, utveckling och kompetens att göra. Alla frågor som gäller även oss som arbetar med bibliotek på svenska. Det finns naturligtvis också andra forum för diskussion om vad en bra bibliotekslag borde uppta. Det viktiga är att diskussionen förs – också på svenska.

Susanne Ahlroth

Skribenten arbetar vid Regionförvaltningsverket som överinspektör med de allmänna biblioteken som specialområde
(susanne.ahlroth@avi.fi)

”Hurdan politisk sammansättning, vilka ideologier och intressen, som härskar i riksdagen, har betydelse också för hur vi kan utveckla biblioteken”

DAG MUNSTERHJELM

När man kommer in i det nya kommunbiblioteket i Ingå slås man av hur ljust och öppet det är. Flera väggar är av glas, taket är högt och inredningen skinande vit med röda detaljer. Kontrasten är stor till det gamla mysiga men opraktiska trähus där biblioteket huserade fram tills hösten 2014.

Bibliotekschef Maria Tverin berättar att diskussioner om att bygga ett nytt bibliotek i Ingå fördes redan 2004.

– Utrymmena var helt enkelt för små och omoderna. Det blev en liten renovering av de dåvarande utrymmena och caféutrymmet kom till, sedan började man diskutera att söka pengar från staten.

Statlig finansiering beviljades efter några försök men projektet sköts fram år efter år på grund av den ekonomiska situationen i kommunen. Till en början planerades en tillbyggnad av det gamla bibliotekshuset, men sedan beslöts att biblioteket skulle flytta in i den delvis tomma kommungården.

– Sen gick det ganska snabbt, planerna godkändes i fullmäktige och planeringen och byggandet satte igång på allvar för ett år sedan, berättar Tverin.

Eftersom biblioteket har en liten personal och de nya utrymmena skulle vara fördela-

de på två våningar föreslog kommundirektören att biblioteket skulle bli meröppet, på det viset kunde man utnyttja de nya fina utrymmena maximalt. Beslutet om meröppet fattades halvvägs in i planeringen och därför är inte alla lösningar anpassade, men det fungerar ändå tillfredställande.

Automatisering

För Ingå bibliotek var det ett stort steg att gå från ingen automatisering alls till nästan total självbetjäning.

– Allt är förstås lite nytt ännu, vi hade inte ens en låneautomat i den gamla bibban.

Förutom automater, övervakningskameror och högtalare behövdes också stöldmärkning av allt material. Det mesta kunde märkas då biblioteket var stängt en månad i samband med flytten, resten går igenom efter hand.

– Man märker med automaterna hur

mycket lättare det är att låna med den nya märkningen än med streckkoder, det går mycket snabbare.

Ännu återstår att införa självavhämtning av reserverat material.

Kunderna har snabbt lärt sig att använda automaterna och uppskattar den utökade öppethållningen.

– Man märker att det har kommit nya kunder, vi har skrivit ut 130 nya lånekort sedan vi öppnade i oktober och det är betydligt mer än vanligt. Det här har helt klart väckt intresse för bibban. Mest har kunderna varit glada och nöjda och berömt de sakliga utrymmena och utökade sittplatserna. På det gamla biblioteket fanns nästan inga sittplatser alls och en minimal läsesal.

Ökad arbetsbörda

Meröppet har också inneburit merarbete. Utlåningen har skjutit i höjden vilket gör

◀ Ingå bibliotek har flyttat in i kommungården och fått glasväggar på nedre våningen.

▼ Barnavdelningen har barnvänliga hyllor och tillräckligt med utrymme för både böcker och barn.

att det går åt betydligt mer tid till att hyllsätta material och reda upp oreda, även en del ofog har förekommit och städaren har betydligt mer arbete än förut. Samtidigt har personalen minskat med en halv anställd och nya arbetsuppgifter har tillkommit i kommunens växel, som finns i biblioteket.

–I början hann vi inte hyllsätta böckerna, nu har vi kommit ifatt men det är inte alltid vi hinner med alla böcker följande dag, som vi gjorde förut. Morgonrutinerna är annorlunda, man kan inte tänka att man har en timme egen arbetstid på morgonen, det kan alltid vara en kund som frågar. Vi har försökt skylta att kundtjänsten öppnar tio, men om nu någon kommer och frågar så måste man hjälpa. Vi hade tänkt att vi skulle få en civiltjänstgörare, men de anslagen drogs bort. Det som man märker är att katalogiseringen lider, böckerna hoppar sig på arbetsborden. Förhoppningsvis lättar det med tiden när den mest intensiva tiden är över.

Biblioteket är nu öppet 7–21 alla dagar och personalen är på plats huvudsakligen dagtid plus två kvällar i veckan och varannan lördag. De här tiderna är på prov och kommer att utvärderas senare i vår.

Personalen består nu av fyra personer och den bemannade öppethållningen kvällstid har minskat jämfört med tidigare. Detta

kan av kunderna upplevas som en försämring och alla förstår inte att personalen har många andra arbetsuppgifter utöver kundtjänst.

Nya kunder

Mycket har blivit bättre i och med de större utrymmena: förr hade man en liten läsesal och ungdomsavdelningen var en litet hörn av barnavdelningen, nu får tidningsläsarna och ungdomarna breda ut sig i nedre våningen tillsammans med AV-material och allaktivitetsrum. Det som ännu saknas är tyst studierum och ett rum för sagostunder och läsecirklar, men man kan inte få allt. I allaktivitetsrummet finns både konsolspel och digitaliseringsutrustning.

Det nya biblioteket är populärt. Under oktober och november har biblioteket haft 12 704 besök och 12 650 lån, jämfört med 5 700 respektive 8 468 under samma period i fjol. Under samma tid har 130 nya lånekort utfärdats. Alla är förstås nyfikna på det nya, men förhoppningsvis kommer en stor del av de nya kunderna att bestå.

En smolk i glädebägaren är att materialanslaget skurits ner, just då det skulle behövas som bäst.

Den största utmaningen har varit att alla användare inte klarar av att bete sig ansvarsfullt. Ännu har ingen allvarlig ska-

degörelse skett, men man försöker ta tag i ofoget som förekommer. Maria Tverin tror att det mesta handlar om oförstånd och att man kan komma tillrätta med problemet genom att diskutera och förklara reglerna.

Barnbibliotekarien har pratat mycket med skolgrupper om regler och haft bra diskussioner, men här finns bara lågstadium och de äldre eleverna går i skola på annan ort så dem får man inte kontakt med lika enkelt.

Biblioteket har också inlett samarbete med ungdomsledarna i ungdomsgården bredvid, i mån av möjlighet kan de ta en sväng till biblioteket på kvällarna. Vid behov kan man också justera öppethållningen, åtminstone behöver användarreglerna förnyas.

Det är svåra saker, alla meröppna bibbor är olika. Det här är en liten by och det finns inte så mycket annat som är öppet kvällstid. Till exempel när ungdomar kommer från musiklektioner är det bra att det finns någonstans de kan vänta på sina föräldrar.

För den som överväger att satsa på meröppet gäller det att planera noggrant, alla orter är olika och det går sällan att kopiera ett koncept rakt av. Tverin påpekar att man inte kan förbereda sig för allt, men säger också att man inte ska vara rädd för att det ska gå fel eller oroa sig för skadegörelse.

DAG MUNSTERHJELM

Christian Nelson

Samarbete med Cyperns biblioteksörening

I slutet av november hade jag förmånen att delta som föreläsare vid Cyperns biblioteksöreningens konferens om innovationer vid kommunala bibliotek. Konferensen ordnades i det alldeles nybyggda kommunbiblioteket i Strovolos. Strovolos är Cyperns näst största kommun med cirka 70 000 invånare och är en förort till huvudstaden Lefkosia (Nicosia) mitt på ön. Konferensen samlade uppskattningsvis ett fyrtiotal deltagare. Förutom en handfull inhemska föreläsare och undertecknad deltog två föreläsare från Grekland på plats. Två föreläsningar från Grekland framfördes också med hjälp av Skype.

Under EBLIDA:s konferens i Aten i maj 2014 lärde jag känna ordföranden för Cyperns biblioteksörening, Panagiotis Themistocleous. Vi konstaterade att våra föreningar har mycket gemensamt. Båda föreningarna är förhållandevis små sett till

medlemsantalet, båda föreningarna samlar både allmänna och vetenskapliga bibliotek och i båda föreningarna sker arbetet helt på ideell basis.

Temat för min föreläsning var *Public Libraries in Finland : Cooperation, Changes, Chances*. Jag beskrev hur de allmänna biblioteken fungerar i Finland, nämnde några av de aktuella utmaningarna och försökte med hjälp av idéer från styrelsen berätta om olika typer av innovativ verksamhet som försigår vid våra bibliotek.

Speciellt de grekiska föreläsarnas föredrag var intressanta. De visade hur biblioteken utvecklar sin verksamhet på många olika sätt. Speciellt de grekiska föreläsarnas föredrag om hur de utvecklat sina bibliotek var intressanta. Maria Korkidi från biblioteket i Keratsini utanför Aten berättade om den omfattande verksamheten vid biblioteket, mycket tack vare att biblioteket deltagit i

det stora projektet *Future Libraries*. Man har kunnat skapa studior där besökarna bland annat kan skapa video och musik. Man ordnar många evenemang, såsom tillställningar där olika konstnärer läser sina favoritböcker, seminarier, debatter, yoga, musikaftnar m.m. Biblioteket stöder även på olika sätt sina besökare att hitta jobb. Man satsar särskilt mycket på verksamhet, i synnerhet skapande sådan, för barn under den fina devisen att ett barn som läser blir en vuxen som tänker! En stor del av verksamheten sker tillsammans med föreningar och organisationer.

Mycket har som sagt möjliggjorts tack vare det stora projektet *Future Libraries*. Förhoppningsvis kan åtminstone stora delar av verksamheten fortsätta även efter att projektet avslutats. Projektet har förändrat bibliotekariernas tanke- och arbetssätt i grunden och därmed finns det en möjlighet till fortsättning även efter projektet slut.

Maria Vrachliotou från det kommunala biblioteket i Serres i Makedonien i Norra Grekland berättade om ett spännande projekt där biblioteket tagit tillvara det lokala kulturarvet genom att göra olika typer av inspelningar med lokalbefolkningen.

Jag fick uppfattningen att de bibliotek som vi konferensdeltagare fick stifta bekantskap med verkligen finns i hjärtat av sina kommuner och att de på ett väldigt konkret sätt stöder kommuninvånarna i dessa svåra tider. Maria Korkidi påpekade att det är just då "allt" i samhället förändras som biblioteken behövs. Med den rådande ekonomiska verkligheten i Grekland får biblioteken försöka göra så mycket som möjligt för sina närsamhällen med mycket små resurser. Maria menade att det gäller att använda sin förargelse över den rådande situationen till att skapa något nytt.

Katerina Kerasta från biblioteket i Liva-

▲ **Panagiotis Themistocleous**, ordförande för Cyperns biblioteksförning och **Katerina Kerasta** från kommunbiblioteket i Livadia, Grekland.

◀ Strovolos kommunbibliotek, invigt i juni 2014.

dia i centrala Grekland påpekade att då bibliotekens omgivning förändras måste också biblioteken förändras. Det är de som kan anpassa sig som överlever – inte de starkaste. Det är viktigt att biblioteken kan samarbeta, inte bara med varandra utan även med andra instanser och organisationer. Vi måste visa vem vi är, vi måste utveckla oss och vi måste hela tiden lära oss nytt och söka oss ut i samhället.

Despina Masourekou från Strovolos bibliotek redogjorde för bibliotekets verksamhet med betoning på den livliga barnverksamheten. Bland annat ordnar man "litteraturfrukostar" för skolbarnen i början av varje läsår. Despina beskrev sitt bibliotek som ett samhälleligt, intellektuellt bildningscentrum – något som väl borde vara alla biblioteks målsättning. Bibliotekets nya fina lokaler hade invigts för endast några månader sedan.

Samtidigt som vi fick höra om mycket innovativ verksamhet på biblioteken konstaterade man även att det brister i styrningen och uppföljningen av de kommunala biblioteken på den nationella nivån i

Grekland. Det finns ingen exakt statistisk översikt av antalet bibliotek eller någon uppföljning på vilka krav de uppfyller.

Läget för de cypriotiska kommunala biblioteken motsvarar läget i Grekland. De stora kommunerna har en mera omfattande och organiserad biblioteksverksamhet än de mindre kommunerna. Något som var aktuellt just i dagarna kring konferensen var att biblioteksförningen skulle ingå ett avtal med staden Pafos på öns västkust. Biblioteksförningen skulle med finansiering från kommunen driva biblioteksverksamheten under en viss tid.

Förutom en mycket intressant konferens fick jag också ta del av en den berömda cypriotiska gästfriheten och mängder av läckerheter ur det cypriotiska köket. Vi utländska föreläsare fick också en intressant vandring genom Lefkosias historiska kvarter med guidning av värdforeningens ordförande och vice ordförande. Det var en stor glädje för mig att få tillfälla att besöka Lefkosia – Europas sista delade huvudstad – något som jag velat göra ända sedan jag besökte Cypern för första gången för många år sedan.

Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων – Επιστημόνων Πληροφόρησης

Cyprus Association of Librarians – Information Scientists (CALIS)

Grundad: 1984

Medlemsantal: 200

Webbplats: www.kebep.eu

Ellen Strömberg

”Alla läsande
människor jag
känner är vidsynta
och sympatiska
individer och
det tror jag inte
är någon slump”

Ellens bibliotek

Min egentliga värld är sist och slutligen ganska liten. Även om jag vill tro att min bekantskapskrets spänner över många olika fält så är sanningen den att jag umgås med en ganska homogen grupp. Vi är i ungefär samma ålder, i ungefär samma livssituation och har ungefär likadana åsikter. Denna lilla homogena grupp existerar i sin tur i en ännu mindre och homogenare – känns det som ibland – stad. Jag drabbas ibland av ren och skär tristess över hur likartat allt och alla verkar inför mig, men tack och lov vet jag botemedlet mot den tristessen.

Jag går till biblioteket.

Bibliotek är som ett litet drömsamhälle i miniatyr. Här inte bara frodas mångfalden, den välkomnas och uppmuntras. Sida vid sida står livsöden, totalt olika varann och ingen misstycker. Här kan du hitta alla världens färger när din egen fysiska värld verkar grå. Är du dessutom så lyckligt lottad som jag är, är ditt eget kommunbibliotek en oas av färger och nyanser i en annars ganska grå omgivning.

Den här senaste veckan har jag umgåtts med en hel massa personer jag kånkat hem från biblioteket. Jag har umgåtts med en medelålders minkfarmare från Nykarleby, med tjänstefolket på huset Longbourn, med modiga tonåringar i ett dystopiskt Chicago, med ett ungt par i Tokyo, med en dövstum man i Georgia, med Tove Jansson och Olof Palme och med Suzanne Brögger och Bas-ses Bästa. Och jag har inte ens lämnat mitt sovrum.

Bibliotek och det bibliotek erbjuder – böcker, gratis böcker! – erbjuder en flykt från din egen värld. Du kan resa i tid och i rum och umgås med människor långt bort från dig, inte bara geografiskt och tidsmässigt, men också mentalt. Men böcker är mer än bara flyktvägar, de är också genvägar.

Alla läsande människor jag känner är vidsynta och sympatiska individer och det tror jag inte är någon slump. Jag tror definitivt det hjälper dig att förstå andra människor och uppskatta mångfald om du har som vana att sätta dig in i de vitt skilda typer av livsöden ett bibliotek rymmer.

Jag tänker så här, att böcker är som manualer. Om vi människor vore Ikeamöbler skulle romaner, poesi och pjäser vara de små instruktionshäften som följer med. Visst, man kan skruva ihop en Ikea-möbel utan manual, men det går väldigt mycket enklare med en.

Du kan absolut vara en medkännande människa utan att läsa speciellt mycket, men det är kanske ändå lite enklare om du har som vana att sätta dig in i andra människors situation från läsandet. Men det bästa med böcker är ändå det att de inte bara äger den magiska egenskapen att kunna skänka ditt liv färger, de kan även hjälpa dig se de färger som redan finns omkring dig. Så när du sen lämnar sovrummet och kånkar tillbaka de nyfunna vännerna, så ser världen plötsligt lite färggrannare ut.

HÄNDELSEKALENDER

17.3

Ditt bibliotek – din framtid.
Valdebatt på Kulturkontakt Nord,
Helsingfors kl.17–18.30.
Arr. Sektionen för södra Finland.

22–25.3

Sektionen för Österbotten ordnar
gruppresan till nya Väven i Umeå
för att delta i bibliotekskonferens-
en Välkommen åter! Konferens
om kvalitet och bemötande.

22.5

Värmöte på Sello bibliotek i Esbo
kl.10–16. Tema: Jämlik service på
två språk.

10–12.6

Kirjastopäivät i Seinäjoki.
Arr. Suomen kirjastoseura
- Finlands biblioteksörening.
Tema: Työkaluja tulevaisuuteen.

15–21.8

IFLA World Library and Information
Congress i Kapstaden, Sydafrika.
Tema: Dynamic Libraries, Access,
Development and Transformation.

17–18.9

Årskonferens på Kronoby
folkhögskola.
Tema: Pappersbokens liv.
Mera information kommer i nästa
nummer.

#bibliotekspartiet

Gör som styrelsen och kom med i **#bibliotekspartiet!**

Ta en selfie där du visar upp ditt bibliotekskort och visa ditt stöd för biblioteken genom att ladda upp bilden på Instagram med fyrkantstagg **#bibliotekspartiet**.

Kampanjen syns på Instagram, Facebook, Twitter och på kirjastopuolue.fi/bibliotekspartiet/